GOD. XXX BROJ 4 BEOGRAD, APRIL 1961. CENA 25 DIN.

Dobri Pastir na zidovima Domitilinih Katakomba

Ja sam pastir dobri i poznajem ovce moje i one, koje su moje, poznaju mene

24370

USKRS — BLAGDAN VERE

Uskrsnu Gospodin zaista, aleluja, peva Crkva na Uskrs. Najveće čudo koje je Krist učinio njegovo je uskrsnuće. Njime je Kristovo Evanđelje dobilo najjaču potvrdu. Apostol naroda je kazao: Ako Krist nije uskrsnuo, bez temelja je vaša vera, i mi bismo se našli lažni svedoci; a sad Krist je uskrsnuo (Prim 1 Kor. 15, 14. 15. 20). Kršćanstvo stoji i pada s Kristovim uskrsnućem. Slaviti Uskrs znači verovati u objavu koju je Krist doneo na zemlju.

Šta je vera?

Kršćansko je verovanje vatikanski crkveni sabor ovako izrazio: Verovanje je natprirodna krepost po kojoj, uz poticaj i pomoć milosti Božje, držimo za istinu ono što je Bog objavio, ne radi toga što bismo sami prirodnim svetlom razuma prozreli unutrašnju istinu stvari, već poradi ugleda samoga Boga, koji objavljuje i koji ne može pogrešiti ni prevariti; a takvo je verovanje početak spasenja.

Kršćansko je, dakle, učenje da u verovanju sarađuju Bog i čovek. Bog se objavio ljudima najviše po Isusu Kristu. Ta je objava dobila svoju verodostojnost najviše čudesima i proroštvima. Bog potiče čoveka na veru, tako da šalje svoje blagovesnike, da svakome prosvetljuje njegov razum, naginje volju i srce da istraje u proučavanju temelja vere. Bog nadalje pomaže čoveku da bude spreman ukloniti sve zapreke koje se protive prihvaćanju vere i konačno da čovek proizvede čin vere. U čitavom postupku do vere prati pomoć Božja onoga koji se sprema da uzveruje. Sa druge strane, mora i čovek sam mnogošta učiniti, pretrpeti, izdržati, da bude dovoljno poučen u veri, da se osvedoči u istinitost verskog učenja, ukloni sve moralne prepreke koje bi ga zadržavale na putu prema veri. Taj put katkada traje ne mesecima nego godinama.

Verovanjem čovek podređuje svoj razum Bogu, a time mu odaje poštovanje, koje duguje Bogu, koji ne može pogrešiti ni prevariti. Ukoliko je neki čovek ponosniji na svoje intelektualne sposobnosti, toliko obično teže veruje. Verom naime drži za istinite stvari, koje nije sam upoznao kao istinite nego ih Bog objavljuje. Izvestan stepen poniznosti i molitve nužan je preduslov za verovanje.

Verovanja, podređivanja vlastitog mišljenja mišljenju većine odnono starešine, toga ima i inače u svetu. Zar nismo preko mere oholi, ako uvek mislimo da smo mi u pravu? Zar smo baš mi nepogrešivi?

Ako ne postoje u čovekovom srcu porebni preduslovi, neće da veruje. Najžalosniji takav primer ostavili su nam predstavnici odabranog naroda: farizeji, književnici i narodni starešine. Dok je jednostavan narod spremno slušao Isusa i pod dokazom njegovih čudesa poverovao u njegove reči, narodni predstavnici nisu uzverovali, iako su i oni slušali Krista, videli njegova čudesa, divili se svetosti njegova života. Zašto? Krist je smetao njihovim ličnim interesima: odvodio narod na svoju stranu, učio nauku koja im nije bila simpatična, postavljao moralne zahteve koje nisu hteli prihvatiti. Tako je došlo: što su duže slušali Isusa, što više čudesa videli, to su ga besomučnije mrzeli. Lazarovo uskrisenje dovelo ih je do odluke da Isusa treba ubiti.

Na njima su se ispunile Isusove reči: bez razloga su mrzili na mene. Njihov je postupak sadržan u rečima: »Jer svaki koji čini zlo, mrzi na svetlo i ne ide k svetlu, da se ne dokažu njegova dela« (Iv. 3, 20). Za velik deo svog naroda Krist je bio postavljen na propast, kako je prorekao starac Simeon.

Krist nije bio samo svojim savremenicima znak kome će se protiviti, nego takav i ostaće do sudnjeg dana. Pokraj Krista razilaze se putevi. Tragika odabranog naroda se ponavlja. Na kolike se ljude odnosi Kristov prekor na Veliki petak: Puče moj, što učinih tebi ili u čemu ožalostih tebe? Odgovori meni.

Vodimo ankete i statistike o verskom životu po našim župama. Što nam otkrivaju? U izvesnoj meri versko stanje. Smatra se dobra župa, ako ima 30% odraslih

vernika nedeljom na misi, 50% na uskrsnoj pričesti. Držimo slabijom župom, ako oveći broj krštene dece ne dolazi na veronauku i ne prima prvu svetu pričest. Isto je tako slabo, ako velik broj katolika nemaju uređen svoj brak pred Crkvom. Žalostan je duhovni pastir, ako mu matice umrlih pokazuju velik broj onih koji nisu primili svete sakramente pred smrt. Duhovnog pastira boli, ako mora priznati da je velik broj njegove duhovne dece koju je krstio, obučavao u veronauci i koja su se ispočetka vrlo dobro pokazivala, kasnije okrenula leđa Crkvi i Kristu. Za takve bivše vernike se kaže da nisu izdržali iskušenja te da posejano seme Božje reči u njima nije donelo ploda.

Kako čuvati veru?

Nije lako dovoljno naglasiti vrednost vere. Ona je neprocenjivi dar, onaj sakriveni biser na njivi za koji trgovac proda sve svoje imanje. Vera nadmašuje sve zemaljske vrednosti, čak i život sam. Mučenici nisu ni trenutak pomišljali šta treba uraditi, ako se postavilo pitanje: ili život ili odreći se vere. Vera je nezaslužen dar Božji. Bog nam se iz čiste ljubavi objavio i obećao nebo, ako uzverujemo i po veri živimo. Čovek ne može nikada sam po svojoj snazi prihvatiti krščansku veru. Isus je jasno rekao: »Niko ne može doći k meni, ako ga Otac, koji me je poslao, ne privuče« (Iv. 6, 44).

Kako vera dolazi od Boga kao čist, nezaslužen dar, valja je visoko poštivati i ceniti. Već zemaljske skupocenosti čovek brižljivo čuva, koliko više tek veru. Stoga je Isus govorio: »Ne bojte se onih koji ubijaju telo a duše ne mogu ubiti, nego više onoga koji može dušu i telo pogubiti u paklu« (Mt. 10, 28). Tražite najpre kraljevstvo Božje i pravednost njegovu i sve će vam se ovo (životne potrebe) dodati (Mt. 6, 33).

Za veru se treba moliti. Bog doduše dobro zna šta krščaninu treba, ali hoće da vernik priznaje svoju slabost i potčinjenost te da se kao dete obraća k njemu za pomoć. Ko zanemaruje molitvu, taj nužno verski propada, gubi verski duh, sve se više prožima svetovnim duhom koji je veri protivan. Ako dakle želiš da izbegneš verski brodolom, da očuvaš veru i po mogućnosti čak da napreduješ, onda se treba mnogo moliti, tražiti ponizno pomoć odozgo.

Ako želimo pridobiti nekoga za veru ili veri povratiti, treba ne samo moliti se, nego činiti dela pokore. Vera nije plod ljudskog rada ni rezultat ubeđivanja, nego nadasve milost Božja.

Vera opet nije samo Božji dar, nego i potpuno slobodan ljudski čin. U veri je čovek s Bogom potpuno slobodan saradnik. Kako za sve svoje slobodne čine odgovaramo, tako smo odgovorni i za svoju veru. Ako verujemo i po veri se lepo upravljamo, to nam se ubraja u zaslugu; ako raskidamo svoj odnos prema Bogu, kakav traži vera, ili čak veru samu odbacimo, činimo greh i snosimo sve teške posledice. Kad bismo češće pomislili: ko je Bog, a šta je čovek, drugačije bi bilo naše postupanje, više bismo cenili i negovali svoju veru, živeli po njoj i pazili da budemo uvek poslušna deca nebeskog Oca. Kad bismo bili uvek svesni da bez vere nije moguće ugoditi Bogu, da s verom stojimo i padamo, da je u veri biti i nebiti našeg večnog blaženstva, niko se ne bi ustručavao uložiti krajnje napore da ostane veran Bogu, da se ni po koju cenu ne odreče vere.

Vera je svet zase. Versku nauku treba sve bolje upoznavati. Stoga učimo veronauku, slušamo propovedi, čitamo Sveto pismo i drugu versku literaturu, razmišljamo napose o verskim pitanjima koja se trenutno postavljaju pred nas. Naša vera mora biti naime prosvećena, razborita. Kao što pripadnici drugih ideologija proučavaju općenite pojave i savremena aktuelna pitanja u svetlu svoje filozofije, tako se mora i katolik na svakom koraku upitati, šta sudi nepogrešiva katolička Crkva o tom pitanju.

Svoju veru moramo braniti već prema poslovici: svoje ne damo. Ako živiš u verskoj sredini među istomišljenicima, nije teško ostati veran toj svetinji. Ako te životne prilike bace u sasvim drugačiju okolinu, gde žive ljudi drugačijeg verskog mi-

šljenja, tamo si u opasnosti da se u općenitoj želji prilagođavanja i linije manjeg otpora izgubiš. Prvo nastupaš vrlo stidljivo, sakrivaš svoju veru, pada ti sve teže držati je i konačno je ostaviš. Takve se stvari često dešavaju, svakako ne bez vlastite odgovornosti.

Sv. Sebastijan je bio oficir u rimskoj vojsci za cara Dioklecijana. Dvor i vojska bili su uglavnom poganski, ali oficir Sebastijan ne gubi vere, ona u njemu raste, dok ne izraste iz nje mučenik Sebastijan.

Ako te je Božja Providnost postavila u težak položaj, koji nisi sam tražio, znaj da ti Bog neće uskratiti milosti koje su potrebne da očuvaš svoju veru, samo moraš i ti sam sve učiniti što možeš da je zaštitiš. Prvi su kršćani u svakoj zemlji bili manjina u moru inoveraca, ali ih to ipak nije sprečavalo da ostanu verni svojoj veri: postali su čak apostoli — misionari svojih zemljaka. Krist od svakog vernika traži da bude svedok za nj i za njegovu nauku. Onaj koji je sam pun Kristovog svetla, unosi to svetlo u svet oko sebe, vrši ulogu soli u ljudskoj zajednici, deluje kao kvasac u testu.

Divna je povest vere. U starom zavetu je mali pastir David verom i pouzdanjem u Boga pobedio gorostasa Golijata. Po istoj veri prorok Danijel ostao je živ kroz sedam dana u lavljoj pećini, a starac Eleazar podneo junački mučeničku smrt u 90 godini života. Kroz svu kršćansku istoriju u Kristovo su se ime zbivala raznovrsna čudesa fizičkog i moralnog reda u znaku vere. Pobeda kršćanskog oružja u Beogradu 1456 nosi oznaku izvanredne, gotovo čudesne Božje pomoći. Bog svojih vernika ne ostavlja bez zaštite. Stoga puni pouzdanja u moć vere rado ponavljajmo s Ivanom evanđelistom: »Ovo je pobeda koja pobeđuje svet — vera naša« (1 Iv. 5, 5).

Na Veliki petak je, ljudski govoreći, kršćanstvo slabo stajalo. Za par dana prilike su se bitno izmenile: Krist je opet živ, u apostole se vraća polagano vera. Ta je vera danas najjača sila na svetu. Nemoj zato nikada očajavati, kad te zadese bolna iskušenja, nego istraj uz Krista: konačna pobeda je sigurna, pošto je Krist sam rekao: Ja sam pobedio svet.

Dirljive su reči apostola Pavla koje je uputio pred smrt svome dragom učeniku Timoteju: »Vreme moje smrti je sasvim blizu. Dobar sam boj vojevao, trku svršio, veru održao. Uostalom meni je pripravljen venac pravde koji će mi dati Gospodin u onaj dan« (2 Tim. 2, 6—8).

Ko ne bi hteo da bude pobednik u poslednjoj rundi? Život je borba, ne gubimo cilja ispred očiju!

Liturgijska obnova

USKRSNUO JE »DOBRI PASTIR« ALELUJA

Radost uskrsnog vremena plod je muke i smrti našeg Spasitelja, koji je svojom žrtvom oboreni i propali svijet podigao. Ta je radost slika one vjekovječne radosti, koju će pravi vjernici po zaslugama Kristovim uživati u nebu. Ovu misao ističe početna molitva u sv. misi 2. nedjelje po Uskrsu, koju nazivamo nedjeljom Dobroga pastira.

Pred nama se diže lik Krista ne samo kao Pobjednika, već kao Pastira vječnoga, koji je dao i koji daje dušu svoju, život svoj za ovce svoje. Božanski Jaganjac oslobodio je ovce svoje. Sadržaj čitave mise i poslanice i evanđelja pun je svete ljepote i liturgijskog smisla. Ni poeziju, ni umjetnost prvih vjekova kršćanstva ne možemo zamisliti bez Dobrog pastira. On sa svojim štapom sve vodi. On nije simbol, već prava njegova slika koju je Krist sam naslikao kad je kazao o sebi: »Ja sam pastir dobri. Dobri pastir život svoj daje za ovce svoje« (Iv 10, 11—16).

O ovom predmetu napisana je ogromna literatura i uvijek se piše. Mnogo su puta racionalisti pisali da lik Dobrog pastira potječe od poganstva, iz antikne umjetnosti, te da nije originalno kršćanski. Tu ima neke sličnosti i istovrsnosti, ali nitko ne može zanijekati da je naš Spasitelj dao ovu značajku o sebi: »Ja sam

pastir dobri«. U pogansko doba bio je često prikazan pastir s ovcom ili s ovnom (kriophoros), a to znači da se pastirskom staležu davala velika važnost kao izvoru bogatstva i blagostanja. Kod starih Grka i Rimljana bogovi Hermes i Merkur prikazani su kao »kriophori«, kao mitološka božanstva trgovine, napretka i bogatstva. U bibliji je božanska providnost često izražena u slikama i poredbama uzetim iz pastirskog života. Najmoderniji arheolozi smatraju da je slika pastira s ovcom, ovnom ili janjcem u pogansko, antikno doba bio simbol čovječjih ideala humanosti i čovjekoljublja, dakle dobrih vrlina. Često je bila ta slika na prstenima, lancima i čašama. Poganski pisci kao Virgil i Svetonije ističu vrline dobrog pastira, a stari kršćani dobit će pučku vjeru o takvom pastiru, koji će u sebi imati dobrotu, odvažnost, ljubav, dragost i milost.

Tek u evanđelju nalazimo u pravom smislu riječi »Dobroga pastira«, tj. našeg Spasitelja, koji pase ovce svoje, brani ih od vukova, traži izgubljene i veselo ih na ramenima nosi u svoj ovčinjak. Isus dakle kao pravi pastir, a ne kao najamnik spreman je da izgubi život svoj za dobro svojih sljedbenika. On nije pastir samo jednog ovčinjaka, izabranog naroda Izraela, nego ima i »druge ovce« koje će jednom čuti njegov glas i stvorit će se jedno stado njegovih sljedbenika, sastavljeno od svih naroda. Starozavjetni proroci Izaija i Mihej zamišljali su proširenje Mesijinog ovčinjaka. Židovi u svojoj tjesnogrudnosti i kratkovidnom šovinizmu kritizirali su s prezirom Isusovu priču o jednom stadu i jednom pastiru. U najranijoj liturgiji naše Crkve prvoborac je Dobri pastir, a taj je pojam i do danas ostao aktuelan, pa i liturgiju u praksi, u vezi s narodom zovemo »pastoralnom ili pastirskom«. Pobožnost i teologija, dakle zakon molitve i zakon vjere zajedno su sačinjavali liturgiju.

Ne samo u liturgiji, već i u kršćanskoj umjetnosti lik Dobroga pastira igrao je veliku i važnu ulogu. On je označivao našeg Spasitelja, jer u prvim stoljećima zbog »discipline tajnosti« sve glavne vjerske istine bile su prikazane skrovito i simbolički. Od konca 1. pa do 4. stoljeća naš Spasitelj bio je prikazan kao pastir. On nas zove u katakombe. Vrlo omiljeli i dragi objekt starokršćanske likovne umjetnosti: u slikarstvu, plastici i skulpturi.

Kako je prikazan Dobri pastir?

On je bio lijepi mladić, mladolik, bez brade. Ima dugu kovrčastu kosu. Pogled mu je pun vedrine i slatkosti. Odjeven je u kratku zasukanu tuniku, kojoj je katkada pričvršćen pastirski plašt na desnom ramenu, a katkada putnička kabanica (pelerina). Nosi povoje na nogama i čizme sa podvezicama. U ruci nosi pastirsko oruđe: sviralu, muzlinu (posudu za mlijeko), torbu i štap. Na ramenima drži snažno ovcu u svojim rukama. U katakombama, grobištima prvih kršćana Dobri pastir bio je veoma često prikazivan. Vrlo je dobro stajao nad grobovima pokojnika. Ovca koju pastir nosi na ramenima je slika pokojnika, što ga Spasitelj vodi u nebo, dakle simbol duše kršćanske. To je bilo potpuno u stilu prastare liturgije za pokojnike. »Neka ti Bog dade milost, da možeš odnešen na ramenima Dobrog pastira u društvu vječnoga Kralja i u zajednici sa Svetima uživati vječnu radost«.

Crkva katakomba je razumjela kao i raniji kršćanski pisci Euzebije, Irenej, Origen, Tertulijan značenje Dobrog pastira kao najveličanstveniju pjesmu milosrdju Božjemu, kakve svijet nikada do tada nije čuo i kakve više nikada neće čuti. S ushitom pjeva liturgija na drugoj uskrsnoj nedjelji: »Milosrđa Gospodnjega puna je zemlja, aleluja; riječju Gospodnjom utvrđena su nebesa, aleluja, aleluja«.

Koncem 4. v. prikazivao se Dobri pastir na mozaicima i afreskima novih kršćanskih bazilika, ali ne mladolik, već s bradom, kako se je i inače počeo prikazivati u istočnoj i zapadnoj Crkvi. Taj klasični tip kasnije je potpuno iščeznuo. Ali u novije doba, kada se pod uplivom liturgijskog pokreta i crkvena umjetnost povraća na izvore, Dobri pastir opet ima počasno mjesto zbog svog mističnog sadržaja. Kao u doba katakomba tako i danas taj sveti lik podiže pobožnost vjernika. Simbolički predstavlja svu brigu božanskoga Pastira za svoje ljubljeno stado, neizmjerno milosrđe Spasitelja za grešnike, njegovo veliko veselje zbog povratka i obraćenja zalutale ovce, a konačno njegovo priznanje na nebu, da smo bili njegov narod i ovce paše njegove. Smisao velikog djela otkupljenja izvedenog Isusovim uskrsnućem, izražen je i usredotočen upravo u Dobrom pastiru, koji pruža nadahnuće i utjehu.

Dobri pastir je optimista, jer on gleda na kraj istorije. Put je zaista dug i težak. On ima svoje ovce koje on poznaje, a i one poznaju njega. Ali on nije s tim zadovoljan, jer sam izričito kaže i priznaje: »I druge ovce imam, koje nisu od ovoga ovčinjaka i one mi valja dovesti«. Spasitelj, koji je uvijek blaga i ponizna srca, ne upotrebljava nikakvu uvredljivu riječ za one koji još nisu u njegovom stadu, on samo tu činjenicu potvrđuje. Tim nas uči kako se njegovi sljedbenici moraju ponašati u apostolatu prema onima koji još nisu primili evanđelje. »I one mi valja dovesti!« Zbilja, Isusova je ljubav beskonačna, stvar nerazumljiva za one koji je nisu doživjeli i koji ne mogu shvatiti da ljudsko srce može kucati za bližnjega pravim milosrđem. Ukoliko svijet bude prostraniji, utoliko će veću pobjedu slaviti Kristovo milosrđe. Glasoviti moderni katolički teolog i paleontolog Pierre Teihard Chardin, koji se danas najviše čita, napisao je ovu optimističku misao: »Samom činjenicom da je pred našim očima svemir dobio novu rasprostranjenost, kršćanstvo se otkriva još snažnijim u sebi i još potrebnijim svijetu, nego što je ikada bilo«.

Kakve god bile prilike na svijetu, šta god se desilo na zemaljskoj kugli, mi čvrsto vjerujemo proročanstvu uskrsloga Dobrog pastira i molimo da svi čuju glas njegov i da se ispuni: Biti će jedno stado i jedan pastir. Aleluja!

VRHUNAC LITURGIJSKE GODINE

U želji da liturgiju približi puku, a puk liturgiji, Crkva je u naše dane počela izvoditi velike liturgijske reforme. Pripravljao ih je sv. Pijo X sa svojim nasljednicima, a započeo ih Pijo XII. Od njega nam večernja sv. Mise, od njega olakšica u postu prije pričesti, od njega nam obnovljeni obred svete sedmice. Ivan XXIII nastavlja djelo svoga predšasnika, pa nove rubrike misala i časoslova u cjelini potvrđuju i na svu godinu primjenjuju taj obnovljeni obred. Namjerice je obnova i započeta svetom sedmicom, jer je to zaista vrhunac liturgijske godine. Razne dobi crkvene godine slave otkupljenje s raznog stanovišta, a ova sedmica svetkuje »najveća otajstva našega otkupljenja, tj. muku, smrt i uskrsnuće n.G.I.K.«. U dotičnom dekretu kaže Crkva: »Od toga je nastala ona naročita sedmica koja se radi važnosti spomenutih otajstava prozvala svetom i obogatila najsjajnijim i najdirljivijim obredima«. Naši su vjernici kao svuda po svijetu oduševljeno prihvatili obnovu svete sedmice, ali još mnogo treba uraditi da se sve provede kako Crkva želi. U ovom kratkom članku ne možemo protumačiti sve obrede svete sedmice, ali ćemo istaknuti kako vjernici mogu sada kod njih djelatno surađivati, mnogo više negoli prije. To je i glavna svrha ove reforme.

Teško ćemo shvatiti pravo značenje Isusove muke i smrti, ako ne prisustvujemo veličanstvenom uvodu u svetu sedmicu. Dani muke okruženi su nedjeljama proslave, Cvjetnicom i Uskrsom. Stoga je vrlo važno da svečanom liturgijom sudjelujemo »pobjedonosnom ulasku našega Gospodina Kralja — Mesije, u sveti grad«. Dobavimo na vrijeme grančicu i s njom u ruci idimo u crkvu da prispijemo zanosnoj početnoj pjesmi: »Hosana sinu Davidovu; blagoslovljen koji dolazi u ime Gospodnje. Kralju Izraelov, hosana u visini«. Kad je Crkva odredila da svećenik blagosiva grane okrenut prema puku, onda taj treba da gleda i sluša, da složno odgovori »Et kum spiritu tuo — I s duhom tvojim« i da molitvu potvrdi s »Amen«. Kad svećenik otpjeva evanđelje koje opisuje Isusov ulazak u Jeruzalem, zajednički svečani ophod s granama treba da otajstveno obnovi taj događaj među nama. Ovo bi imala biti najvažnija procesija cijele godine, po mogućnosti iz koje druge crkve u glavnu. Svećenik u crvenom plaštu, jer Kristu Kralju pristoji grimiz, predstavlja Krista a mi sav otkupljeni ljudski rod. Stoga na poziv: »Uputimo se u miru« svi treba da odgovore: »U ime Kristovo. Amen«. U ophodu, barem po crkvi, neka odjekuje zajedničko klicanje svih prisutnih: »Slava, čast i hvala ti, Spasitelju Kralju Kriste — kom Hosana klicahu mala usta djece čiste!« A kod kuće skrbno čuvajmo blagoslovljenu grančicu da po njoj Božja »desnica zaštiti one koje je otkupila«. Vrlo je važna ova svijest otkupljenja: trpimo, ali ćemo pobijediti; umrijet ćemo, ali ćemo uskrsnuti;

ne idemo u propast nego u slavu. S tim raspoloženjem slušajmo danas Muku po Mateju, prisustvujmo sv. Misi i pristupimo sv. pričesti, da Krist pobijedi sve zlo u nama i oko nas.

Malo je koju promjenu u crkvi puk prihvatio tako rado kao večernje bogosluženje na Veliki četvrtak. Svima je odmah bilo jasno da time presv. Euharistiju svetkujemo u isto doba kao Isus s apostolima prvi put na zadnjoj večeri. Danas dakle čitava obitelj k službi božjoj, a osobito glava obitelji! Ne će trebati mnogo muke da nas pjevanje, čitanja i homilija Velikog četvrtka prenesu na raspoloženje zadnje večere. Evanđelje o pranju nogu predočit će nam zapovijed bratske ljubavi. Gdje to već nije uvedeno, mogu vjernici moliti župnika da se i kod njih uvede. Neka se smatraju osobito počašćenima oni koji kod toga odigraju ulogu apostola. A svi nastojimo danas bližnjemu sve oprostiti i pomoći mu koliko možemo više. To će biti najbolja priprava na sv. pričest bez koje danas ne bi smio ostati nijedan vjernik. A kad se presv. Sakaramenat svečano prenese i pohrani do sutra na što ljepše ukrašenom oltaru, onda poslušajmo svetu Crkvu i barem neko vrijeme do ponoći provedimo klanjajući se i zahvaljujući za presv. Euharistiju i sv. red.

Bogoslužje bi Velikog petka moglo biti i ujutro, ali Crkva ga je odredila za popodne ne samo jer smo tada slobodniji nego da čujemo izvještaj sv. Ivana o onome što se toga dana dogodilo na Kalvariji, pa da onda u obredu i mi to proživimo. Osobito pobožno pratimo »molitve vjernih«, dakle nas, jer ih misnik u naše ime upravlja Raspetome. Slušajmo nakane, prignimo koljena i za čas svaki za se tiho molimo, pa da onda zajedničku molitvu svi potvrdimo s »Amen«. Iza kako je dirljivo otkriven križ, svi hodeći jedan iza drugoga kao u ophodu jednim se koljenom poklonimo svetom križu i poljubimo noge Raspetoga. Kod završnog bogoslužja svi zajedno barem danas izmolimo Gospodnju molitvu. Svaka njezina prošnja ima danas posebno značenje, a osobito da s Isusom na križu rečemo: »Otpusti nam duge naše kako i mi otpuštamo dužnicima našim«. Prije ove pričesti moli se »Ispovijed« i daje se odrješenje, jer se nije dalo na početku. Neka svi prisutni i danas prime božjeg Jaganjca koji je svojom žrtvom uništio naše grijehe.

Ne iz znatiželje ni iz trenutačne mode već iz liturgijske svijesti da je Uskrsno bdjenje naš najuzvišeniji obred svi će zdravi vjernici za nj rado žrtvovati malo noćnog počinka. Sa svijećom u ruci unesimo u crkvu uskrsnu svijeću koja predstavlja Uskrsloga i složno tri puta odgovorimo »Bogu hvala« te zapalimo svoju svijeću. Pohvala je uskrsnoj svijeći jedna od najzanosnijih liturgijskih pjesama pa pjevajmo svi što na početku i na svršetku spada na nas. Kod četiri čitanja rubrika izričito nalaže da ih kler i puk sjedeći slušaju, a molitve da stojeći potvrde s »Amen«. S odgovorima se na zazive svetaca u litanijama pripravimo na svečani blagoslov krsne vode i na obnovu krsnog zavjeta. Od srca i složno odgovorimo na svećenikova pitanja 3 puta »Odričemo«, 3 puta »Vjerujemo« i onda zajednički izmolimo »Oče naš«. Na krštenju smo postali djeca božja i imamo pravo Boga zvati Ocem. S odgovorima na drugi dio litanija ulazimo u ponoćnu svečanu Misu Uskrsnog bdjenja kod kuće u crkvi i u duši odzvanja oduševljeni Aleluja. Barem bi ove noći čitava crkva imala pjevati »Gloria in excelsis — Slava Bogu na visini«, jer iako su njezine početne riječi iz božićne noći, čitava je ova pjesma zapravo upravljena Bogu Otkupitelju i pobjedniku.

USKRSNUĆE

Bližnji, zbog čijeg sam zdravlja i kruha
zaspao tek u kasnu noć,
zaboravili su me probuditi
u rani jutarnji sat.
Zakasnio sam u polje:
tuča je potukla žito,
jer žetvu nisam obavio;
ptice su uništile vinograd,
jer sam zakasnio stići u trsove.

Bližnji- zbog čijeg sam spasa duše,
zaspao tek u kasnu noć,
zaboravili su me probuditi
iz teškog sna trpljenja i plača.
Izgubio sam svitanje
kad je obilno daždila rosa utjehe.
Ostale su mi oči bez bistrine,
napunjene maglama i suzama:
spoticat će se moji koraci na zemlji.

Samo Ti ćeš me probuditi, Isuse,
Ti, kojeg sam mučio slaboćom i grijesima,
probudit ćeš me u pravi čas,
u satu smrti na života dan,
jer Ti si Uskrsnuće i Život.
Uskrsnuo si zato
da bi mogao nas uskrsnuti.

STVORENJE SVIJETA

»U početku stvori Bog nebo i zemlju«

»U početku« znači prije nego je ikoja stvar, o kojima pisac govori, postojala. Vrijeme je broj susljednost i slijed gibanja stvorova koji se giblju i mijenjaju. O vremenu govorimo samo kod vidljivih stvorova, dok za Boga kažemo da je vječan. Stvorovi imaju svoju prošlost, sadašnjost i budućnost, a Bog nema prošlost ni budućnost nego samo sveobuhvatnu sadašnjost. Stvorovi se gibliju i mijenjaju, Bog je nepromjenljiv. Vrijeme je počelo postajanjem prvog stvorenog bića, a vječnost je oduvijek.

Nemoguće nam je potpuno shvatiti vrijeme, a kako bismo tek vječnost. Kad kažemo: Bog je vječan, mislimo: Bog nije počeo živjeti niti će prestati, on uvijek živi. »Bog je veći, nego što mi shvaćamo; ne može se istražiti broj njegovih godina« (Job 36, 26). »Bože moj, zemlja koju si u početku postavio i nebesa, djelo tvojih ruku, će proći, a Ti ostaješ. Oni svi stare kao haljina, promijeniš ih kao odjeću, oni se raspadaju. A Ti ostaješ isti; godine tvoje nemaju kraja« (Ps 102, 26—28).

Tako se izražavaju pisci Staroga zavjeta o vječnosti Božjoj. Početak vremena počinje s prvim stvorovima, koji nastaju na zapovijed vječnoga Boga. S nebom i zemljom stvara Bog i samo vrijeme, a u vremenu oblikuje pojedine stvorove koji nastaju njegovom voljom. Stari istočni narodi: Egipćani, Asirci, Babilonci, Feničani itd. mislili su da je ovaj svijet vječan. Suprotno ovom mišljenju sveti pisac tvrdi da je jedini Bog vječan, a sva je materija nastala u vremenu na zapovijed Božju. Bog je prije svijeta, on je stvorio svijet. Bog je iznad svijeta, svijet je samo njegovo stvorenje. Bog je izvan svijeta, svijet je u vremenu, a Bog je u vječnosti.

Sveti pisac očito naučava da je Bog sve stvorio iz ničega, jer osim Boga nije ništa postojalo. Sve nastaje na samu zapovijed Božju. On samo hoće, i sve nastaje. To znači da stvara iz ničega. To je isključivo Božje svojstvo. Čovjek ne može ništa stvarati. On uređuje, oblikuje i preoblikuje ono što već postoji. Radi toga kažemo da je nešto učinio, dao novi oblik, proizveo, napravio. Samo za Boga kažemo u punom smislu da stvara, učini nešto bez oruđa i bez materije.

Pojam je stvaranja iz ničega vrlo težak. Stari ga narodi nisu poznavali. Izraelcima ga Bog objavljuje preko svetog pisca, kazuje im istinu o stvaranju iz ničega, o toj isključivo Božjoj sposobnosti — svemogućnosti.

Izraz svetog pisca »nebo i zemlja« znači ovaj oblikovani svijet, kakav sada postoji. Židovski jezik nema posebnog izraza za taj pojam, kao što ga imaju Grci u izrazu kosmos. Stoga se u prvom retku Postanka naučava istina o postanku materije. Izrazom »nebo« ne misli sveti pisac na duhovni svijet anđela, jer se nigdje u Svetom pismu s tim izrazom ne označuje svijet duhova ili anđeli. Osim toga u cijelom ovom odlomku govori se samo o materijalnim stvarima.

»Zemlja je bila još pusta i prazna. Tama je ležala nad bezdanom« (Gen 1, 2). Izrazom zemlja sveti pisac označuje onu prvu kaotičnu i bezobličnu materiju koju je Bog stvorio, a iz koje će onda sve nastati. Očito ne misli na izgrađen, dotjeran svijet, jer napominje da je bila zemlja pusta i prazna. Osim toga zemlja je još pokrivena vodenom masom i suha će se zemlja pokazati tek treći dan, a oblikovanje, uljepšavanje zemlje samo počinje tek četvrti dan. Stoga mora izraz zemlja ovdje značiti samo prvobitnu bezobličnu materiju kakva je izašla iz ruku Stvoriteljevih. Za tu materiju pisac kaže da je bila pusta i prazna; bez lijepih oblika, bez života, bez uresa. Hebrejski izraz »tohu wabohu« znači isto kao grčki kaos, ono što je u stanju potpunog nereda.

»Tama je ležala nad bezdanom«. Prema shvaćanju Istočnjaka tama kao i svijetlo prava su i samostalna bića, a njihovo sjedište je ljudima nepoznato. Stoga će i sveti pisac kasnije govoriti o stvaranju svijetla još pre stvaranja sunca. Tako govori i o tami. Izraz bezdan označuje bezobličnu materiju koju je Bog stvorio. Hebrejski izraz tehom označuje nesređenu vodenu masu bez granica, u neprestanom previranju. To odgovara pučkom predstavljanju prvobitne materije kod starih Semićana, neizmjerne mase voda u dubokoj gustoj tami, u kojoj je bila uronjena i naša zemlja.

»Duh je Božji lebdio nad vodama«

Hebrejsku riječ ruah prevodimo sa duh, dah, vjetar. Sveti pisac kaže da je taj dah bio Božji. Ne radi se dakle o nekom prirodnom vjetru ili o nekoj naravnoj pojavi. Taj je vjetar, kaže se, lebdio nad vodama. Bog sam kao najčistiji duh promatra tu stvorenu još bezobličnu materiju s nakanom da je oblikuje. Taj je duh Božji stvoriteljska snaga Božja. Tako se i drugdje u Svetom pismu govori: »Riječju Gospodnjom nebesa su stvorena, sva vojska njihova dahom usta njegovih« (Ps 33, 6). A zatim: »Tebi neka služi sve stvorenje tvoje; jer ti reče i postade; posla duh svoj, i stvori se i nema tko bi odolio glasu tvojemu« (Jud 16, 17). Značenje dakle gornjih riječi jest: svemoguća stvaralačka snaga božja nadlijeta nad bezobličnom, tek stvorenom materijom s nakanom da je oblikuje i u njoj proizvede život.

Stvaranje prvog dana

Materija je već stvorena: voda, zemlja uronjena u vodenoj masi, tama. Za djelovanje je potrebno svijetlo. Stoga Bog najprije kani stvoriti svijetlo. »I reče Bog: Neka bude svjetlost. I postade svjetlost« (Post 1, 3). Izrazom »i reče Bog« označuje sveti pisac neizmjernu mudrost Božju, a riječima »i postade svjetlost« njegovu svemogućnost, jer odmah nasta ono što Bog hoće. Bog stvara najprije svijetlo. Ne smijemo zaboraviti da je Mojsijevo pripovijedanje pučko. Poznato je da su Semićani općenito držali da Bog radi onako kako čovjek. Čovjeku je potrebno svijetlo da radi. Stoga sveti pisac postavlja upravo svijetlo kao djelo prvog dana stvaranja. Dakako, Bog ne treba svijetlo za svoja djela. Pa ipak sveti pisac postavlja svijetlo na prvo mjesto također zbog toga što je nakanio prikazati stvaranje svijeta u šest dana, u šest vremenskih jedinica. Izgleda protivno znanosti da svijetlo nastaje prije sunca, ali Sveto pismo nije znanstvena knjiga, nego se u njoj piše pučkim načinom sa predstavama onog vremena. Stari su istočni narodi mislili da svijetlo postoji neovisno o suncu. Zato i tako piše i sveti pisac.

»I vidje Bog da je svijetlost bila dobra. Tako rastavi svijetlost od tame« Bog vidi da je sve nastalo onako kako je htio. Svjetlost je u sebi nešto dobro, jer ima i dobru svrhu koju joj je dao Bog. Rastavljanje svijetla od tame ukazuje ponovno na pučki pojam o svijetlu i tami kao samostalnim bićima, neovisnima o nebeskim tjelesima.

»Svjetlost naziva Bog dan, a tamu noć. I postade večer, i postade jutro: prvi dan«.

Bog sam proziva stvorenja njihovim imenima. U starom je zavjetu općenito, a tako i kod ostalih naroda na istoku, dati ime nečemu značilo imati gospodstvo nad tom stvari. Tako Bog mijenja imena npr. Abramu, Sari, Jakovu, a tako rade i kraljevi sa svojim podanicima ili pobjeđenim kraljevima. »Mataniju, strica njegova postavi kralj babilonski kraljem na mjesto njegovo i dade mu ime Sedecija« (4 Kralj 24, 17). »Tada postavi kralj egipatski njegova brata Eliakima kraljem nad Judom i Jerusalemom i promjeni mu ime u Joakim« (2 Dnev 36, 4). Bog, dakle, proziva svijetlo danom, a tamu noću, i time označuje da je on gospodar svijetla i tame. Bog daje i ulogu svijetlu i tami. Tama treba slijediti svijetlo, a svijetlo tamu, tako da se noć i dan budu izmjenično ponavljali kroz vjekove.

Jedan dan traje od večera do večera, pošto su Židovi brojili dan od jednog do drugog sunčanog zalaska. Kad sveti pisac kaže: prvi dan, misli na prirodni dan od 24 sata, a nikako na neka druga razdoblja. Stoga je besmisleni pokušaj svetopisamski izvještaj prilagođavati rezultatima nauke. Na prirodoslovnu znanost sveti pisac ne misli. On piše pučkim načinom i za svoj poseban vjerski cilj. Najbolji stručnjaci hebrejskog jezika su utvrdili da nigdje u Svetom pismu riječ dan ne znači razdoblje, nego uvijek dan od 24 sata.

VELIKI GOST

Čuješ li, sestro, da li se bliži korak dolaznika ili to samo moje srce sluša, da se On primiče?

Još nije pripravljen naš dom i mnogo još nedovršenih poslova traži i tvoje brižne ruke.

Potrebno je pripraviti gozbu, koje se ne ćemo postidjeti, da zadovoljan bude veliki gost i da se umoran odmori.

Zamiču časi, požuri se, jer skoro će pokucati na naša vrata. On ulazi u kuću.

Gospodine, do tvojih ću nogu sjesti, da gledam tvoj uzvišeni lik, da slušam nauk tvoje mudrosti.

Ne zovi me, sestro, da ti pomognem, jer ovo je vrijeme kratko i ovi se časi više ne će vratiti.

Ne zovi me, jer svaka njegova riječ kaplje melem u moju dušu i nikada to ne ću zaboraviti.

Bolji sam dio odabrala — kazao si, Gospodine.

USKRSNO VRIJEME

S nedjeljom sedamdesetnicom ušli smo u drugo razdoblje crkvene godine. Njome je počelo uskrsno vrijeme. Za božićno vrijeme mogli smo reći da je to vrijeme svijetla, ili s Ivanom Evanđelistom: »I svijetlo svijetli u tami« (Iv 1, 5). Za uskrsno vrijeme možemo reći s istim Ivanom: »Tama ga ne primi ... K svojima dođe, ali ga njegovi ne primiše« (Iv 1, 5, 11). To znači svijet, obavijen tamom grijeha, usprotivio se Kristu i progonio ga. »Ali koji ga primiše, dade im vlast da budu djeca Božja (Iv 1, 12).

U božićno vrijeme proslavljamo dolazak Krista koji je svijetlo svijeta, prisustvujemo utemeljenju kraljevstva svijetla, kraljevstva istine i života, svetosti i milosti, pravde, ljubavi i mira. Uskrsno vrijeme, međutim, ima sve oznake tragedije: tama se protivi svijetlu, svijet se bori protiv Krista. Ta se borba završava prividnom pobjedom tame i porazom Kristovim. Ali odmah zatim iza Velikog petka diže se sjajno i pobjedonosno Sunce — uskrsli Krist. To Sunce dolazi do svog punog sjaja na Uzašašće, i još više na Duhove. Otada pobjedonosni Krist ne poznaje više poraza; to Sunce više ne zalazi, nego će svijetliti kroz sve vjekove.

U božićno vrijeme smo gledali Isusa koji se zaodjeo u smrtno čovječje tijelo te nam otkrio svoje božanstvo u Bogojavljenju. U uskrsno vrijeme Krist nam se objavljuje kao život duše i Crkve. Krist nam taj život daje u sv. krstu i u Euharistiji. Ali taj je život plod i zasluga njegove smrti na križu. Najdublji smisao uskrsnog vremena je baš u tome: mi primamo darove božanskog života od uskrslog Krista. Božićno i uskrsno vrijeme usko je povezano: uskrsno je vrijeme posljedica božićnog. Trebalo je da se je u Kristu pojavilo svijetlo svijetu, tek onda je to svijetlo svojom toplotom proizvelo život.

Kao što došašće označuje ljudski rod u tami grijeha i zabluda prije Kristovog dolaska, tako korizma označuje ljudski rod koji danas treba otkupljenja. Čovječanstvo je primilo dva neizreciva dara: Kristovo utjelovljenje, u kojem je zasijala svijetu svjetlost, i otkupljenje po kojem primamo božanski život milosti.

Krist nas hoće osloboditi od grijeha. U korizmi postajemo svjesni svojih grijeha. Mukom, smrću i uskrsnućem Krist je izvršio svoj plan. Tih velikih Kristovih djela spominjemo se i proživljavamo ih u velikom tjednu i za Uskrs. Isus Krist želi da postanemo djeca Božja te nam je spreman naklanjati božanski život milosti. To se zbiva dolaskom Duha Svetoga. To je cilj cijelog uskrsnog vremena.

Kao što je Crkva odredila da se došašćem pripremimo na doček Isusa Krista koji je svijetlo svijeta, tako hoće da se u korizmu spremimo da primimo dostojanstvo djece Božje i puninu božanskog života po milosti.

Vrijeme priprave na uskrsno slavlje dijeli se na tri dijela: prvi dio sačinjavaju pretkorizmene nedjelje: sedamdesetnica, šezdesetnica i pedesetnica. To je blagi i polagani uvod u drugi dio priprave, u korizmu. To vrijeme pokore traje 40 dana. Treći dio od prve nedelje muke do Uskrsa posvećen je događajima oko Kristove muke i smrti.

Sveta Crkva neće da iznenada pređemo iz radosnog božićnog vremena u strogo ozbiljno korizmeno doba. Stoga je odredila da se na korizmu spremimo postepeno u tri nedjelje, u kojima nam stavlja pred oči tri velika patrijarha stroga zavjeta: Adama, Nou i Abrahama. Ta su tri patrijarha slika budućih dobara — Isusa Krista. Adam je glavar i početnik ljudskog roda. Noa je u svojoj korablji slika spasenja ljudskog roda po vodi krštenja i po Crkvi. Abraham svojom žrtvom predskazuje Kristovu žrtvu. Isus Krist je dakle pravi Adam, Noa i Abraham, glava, spas i žrtva ljudskog roda.

Osim ovih slika iz staroga zavjeta Crkva nam daje na razmatranje i tri posebna čitanja iz Evanđelja. Sedamdesetnica nas poziva da dođemo raditi u vinograd Gospodnji, što je naša duša. Na šezdesetnicu gledamo Isusa Krista koji kao božanski sijač Božjeg sjemena sije sjeme riječi Božje u njivu naše duše koja treba da donese obilati rod dobrih djela. Cilj je tog rada ocrtan u pedesetnici: svijetlo milosti krštenja, uskrsno svijetlo i konačno svijetlo nebeske slave.

Značaj korizme lijepo je izražen riječima predslovlja u korizmenim misama: »Po tjelesnom postu ti, o Bože, uništavaš grijeh, uzdižeš

dušu i daješ snagu i nagradu«. To je doba obnove duše i duhovnih snaga, naročito volje.

Obnova duše rađa plod božanskim životom u nama. Taj je božanski život plod Kristove muke i smrti, a k nama dolazi preko svetog krsta, a kasnije obnovom u sakramentu pokore. Kao što Božić nije samo spomen povjesnog Kristovog rođenja, već je obnova Kristovog dolaska u naše duše, tako i uskrsno vrijeme nije samo spomen povijesti Kristove muke, nego nešto mnogo važnije, učestvovanje u Kristovoj borbi sa grijehom i konačnoj pobjedi. U našoj se duši vodi borba između svijetla i tame, između grijeha i milosti, između mržnje i ljubavi, između prevlasti tijela sa njegovim životinjskim nagonima i razuma, osvijetljenog vjerom. Isus Krist vodi borbu na život i smrt sa đavlom i svijetom, a mi udovi njegova mistična tijela Crkve dužni smo voditi istu borbu u nama i izvan nas. Pobjeda Kristova dolazi nakon njegove tjelesne smrti, naša pobjeda može doći jedino ako svladamo požude svoga tijela. S Kristom dakle, treba umrijeti grijehu, požudama tijela, napastima davla, prevarama i zabluda ma svijeta, da onda uzmognemo ustati s uskrslim Kristom na novi život uz poklik pobjedonosnog Aleluja.

Sve nam to Isus Krist lijepo prikazuje u primjeru pšeničnog sjemena: »Zaista, zaista kažem vam: ako pšenično zrno ne padne u zemlju i ne umre, ostaje samo: ako li umre, donosi obilati rod« (Iv 12, 24).

Na svetom smo krstu umrli grijehu, davlu i svijetu, a s uskrslim Kristom treba da uskrsnemo na život djece Božje. U našim ušima treba da bruji riječ apostola Pavla: »Ako ste uskrsli s Kristom, tražite ono što je gore, a ne što je na zemlji . . . vaš je život sakriven s Kristom u Bogu« (Kol 3, 1—3).

Iz crkvene povijesti

SV. PAVAO RIMSKI GRAĐANIN

Prigodom 1900 godišnjice njegovog dolaska u Rim

Općenito je mišljenje crkvenih povjesničara da je apostol Pavao došao u Rim u proljeće g. 61. Ove se godine navršava 1900 godišnjica ovog značajnog događaja u povijesti Kristove Crkve, kako ističe papa Ivan XXIII u pismu opatu bazilike sv. Pavla u Rimu, čuvaru njegovog groba. Prošle godine otok Malta proslavio je veoma svečano 1900 godišnjicu apostolovog dolaska, njegovog brodoloma i osnivanja kršćanske crkve na tom otoku.

Sve nam je to dobro poznato iz »Djela Apostolskih«, što ih je napisao sv. Luka, antiohijski ljekar, najmiliji i najbliži Pavlov učenik, jedini pisac Novog zavjeta koji nije bio Židov. Sveti pisac opisuje razna djela apostola, osobito Petra i Pavla, a opet posebno se zaustavlja na djelima svoga učitelja. Luka posvećuje gotovo sedam poglavlja procesu, neugodnostima i trpljenju Pavlovom u Jerusalemu. Konačno Pavao, izmoren od tog dugog sudskog postupka, bio je prisiljen da učini priziv na cara, na što je kao rimski građanin imao pravo. »Prizivam na cara!« Rimski namjesnik s vijećem mu odgovori: »Na cara si prizvao, k caru ćeš poći«. Uhapšen od rimske vlasti na tužbe Židova kao propovijednik Onoga kojega su oni razapeli na Kalvariji, bio je odmah predan stotniku Juliju da ga povede u Rim pred vrhovni sud, kako je sam zatražio. I Pavao je otputovao lađom pod nadzorom stonika Julija, u društvu Luke i Aristarha Solunjanina. Tako se po nedokučivim putovima Božjim ispunila davna, velika želja Pavlova: »Valja mi vidjeti i Rim« (Dap 19, 21).

Carski Rim! Za Pavla nije to bila neka senzacija, pa čak ni neka turistička privlačnost, što ljudi obično vole. Pa ni pitanje samog sudskog postupka nije značilo ništa. Više od procesa za nj je značilo propovijedanje Krista i njegove riječi u srcu svijeta, u središtu rimskog carstva, kako mu je Gospodin kazao: »Postojan budi, jer kao što si svjedočio za mene u Jerusalemu, tako ti valja i u Rimu svjedočiti!« (Dap. 23, 11). Sv. Luka, »premili ljekar« potanko opisuje sve događaje koji su pratili Pavla sve do Rima. Po njemu je u početku vladao neki mir između rimske države i kršćanstva; i stvarno je sv. Pavao kao rimski građanin bio uzet u zaštitu od civilnih vlasti protiv židovske razularene svjetine. S Apostolom postupalo se pravedno i na procesu u Rimu. g. 63 bio je oslobođen. Pavao je boravio u Rimu pune dvije godine u svom najmljenom stanu i primaše sve

koji su mu dolazili, propovijedajući kraljevstvo Božje i učeći o Isusu Kristu sa svim pouzdanjem bez zapreke (Dap 28, 31). S ovim riječima, punim optimizma, dovršio je Luka »Djela Apostolska«. Sve nam ovo izgleda nenadano prekinuto kao u nekom filmu. Kršćanska vjera propovijedala se »bez zapreke«, ali dalje od toga pisac nije pošao. Znademo iz povijesti da je g. 63 za vladanja Nerona buknuo strašan požar u Rimu koji je uništio potpuno tri četvrti grada i bio povodom prvog progonstva kršćana. Nova, neočekivana politika Neronova temeljito je promijenila stanje. Od tog vremena Rim postaje nakazna Babilonija, žedna kršćanske krvi. Šutnja Lukina o svemu tome je nepopravljiva šteta, uvijek teški problem najranije crkvene povijesti. U zaključku životopisca apostola »najdostojnijeg zaljubljenika u Krista« znademo da je svom dragom učeniku Luki dao zadatak da dotjera, izgladi i popravi svoju drugu poslanicu Timoteju, biskupu u Efezu. To je bila duhovna oporuka Pavlova u času skorog mučeništva.

Vrlo je zanimljiv opis Pavlovog putovanja od Cazareje u Palestini do Rima. Sudbina Pavlova bila je da putuje bez umora. U ono doba putovanje po moru bilo je ugodnije i sigurnije nego po kopnu. Trgovačke lađe u Sredozemlju pratili su redovito carski ratni brodovi. Nije se putovalo ni zimi ni noći. Udobnost putnika, a bilo ih je preko 600, u prispodobi sa današnjom, bila je ne samo vrlo slaba, nego očajna. Svatko se hranio kako je znao i mogao. Brodovi su bili teretni, a putnicima se nije poklanjala pažnja. Oni su stajali nagomilani kao stoka na brodskom mostu. Redovita je bila neredovitost brodarskog voznog reda. Kapetani su obično putovali uz obalu, a rijetko na širokom moru, što je plovidbu znatno usporavalo. Putovanje po kopnu bilo je duže i sporije, ali sigurnije i redovitije, jer su rimske ceste bile krasno uređene, široke i popločane. Na njima je bilo zgodnih konačišta i gostinjaca, ali je bilo veoma skupo unajmiti svježe konje. Siromasima kao Pavlu i njegovim drugovima to je bilo nemoguće, pa su oni hodali pješke tridesetak kilometara na dan. Iako je bio bolešljiv, osvojio je pješice veliki dio svijeta za Krista, uz najveće pogibli, kako je pisao Korinćanima.

Poslije duge i burne plovidbe, lađa na kojoj je plovio Pavao, doživjela je jadni brodolom na obali ostrva Malte, početkom zime g. 60. Na grčkom jeziku Malta se zove »Melita«, a znači »sklonište« (sigurna luka), poznato starim moreplovcima Feničanima, što je potvrdio i brodolom našeg apostola. Prije više od pola stoljeća podigla se na našim stranama veoma živa polemika o ovom brodolomu, naime, da li se dogodila na Malti ili na dalmatinskom otoku Mljetu, zvanom latinski »Melita«. Iako je bilo nešto za Mljet, to je bilo iz razloga što Malta nije posjedovala vrst otrovnih zmija (u vezi s Pavlovim čudom), a Mljet ih ima i danas. Arheolog Frane Bulić izjasnio se za Maltu, a ne za Mljet.

Cijelu zimu proboravio je Pavao na Malti. Tek početkom proljeća g. 61 otputovao je s jednom aleksandrijskom lađom, koja je zimovala na ostrvu. U Sirakuzi na Siciliji zadržao se tri dana, a u Reggio samo jedan dan. Lađa je plovila u pogodnom vjetru, pa je u jedan dan stigla u luku Puzzuoli, gdje se Pavao iskrcao. Kršćanska braća bila su obavještena o njegovom dolasku, pa su ga srdačno dočekala i ponudila gostoprimstvo za sedam dana. Zatim se pješke uputio preko glasovite istorijske Apijske ceste u Rim, gdje su ga kršćani strpljivo očekivali. Ali već uzduž ceste dočekale su ga povorke vjernika, a najviše kod stanice do Apijevog trga, gdje se već bilo razvilo novo gradsko naselje, puno brbljavaca, spletkara i varalica kao i danas u predgrađu velikih, svjetskih metropola. Još jedan susret i zagrljaj s rimskom braćom kod gostionice »Tri krčme« i vidjevši ih Pavao konačno »dade hvalu Bogu i dobije srčanost« (Dap 28, 15). To je bilo u aprilu g. 61.

Došao je u Rim, ali u okovima i mogao je slobodno izabrati najmljeni stan, gdje je htio, a sve to s preporukom stotnika Julija, koji ga je vezanog dopratio do Rima i koji je za Pavla uredio sudske formalnosti kod glavnog pretorija. Pavao nije potpuno slobodan. Premda mu je, kao i mnogim drugim uhapšenicima, bilo dopušteno da boravi izvan tamnice, ali nikad sam, nego vazda u pratnji vojnika čuvara, i to tako da mu je desna ruka bila zakovana u verige, koje su visjele o lijevoj ruci vojniku čuvaru. To je bila takozvana »vojnička straža«. Bilo mu je dopušteno da u Rimu ostane gdje hoće, ali s vojnikom koji ga je čuvao, kako određeno govori sv. Luka. Ali to nije ništa smetalo Pavlu. On je znao da se vojnici u svojoj

službi često mijenjaju, te upravo se tako mnogima, pa i samim pretorijancima, pružala zgoda da se upoznaju s Kristovom naukom, da se obrate i pokrste. On je i u lancima bio aktivni misionar. Njegov stan postao je centar rimske crkve, koja se sve više širila. Staro predanje potvrđuje da je apostol propovijedao evanđelje i na carskom dvoru i da je tamo imao prijatelja za vrijeme svog prvog dvogodišnjeg boravka u Rimu.

Gdje je Pavao boravio u Rimu? O tome je napisana ogromna literatura od najstarijih vremena do danas. Nije baš važno da li je to bilo kod »Castrum Praetorium« ili u kvartovima blizu s. Maria in Via Lata, ili u židovskom »ghettu« ili kod sv. Pavla »de Arenula« uz obalu Tibera. Najvažnije je što je on ovdje razvio ogroman apostolski rad i da je dobio veliki autoritet čak i kod pogana. Primao je neprestano posjete, čitao i pisao knjige. Stvarno, bio je utamničenik, ali Djela Apostolska izričito pišu da je za vrijeme dvogodišnjeg boravka propovijedao kraljevstvo Božje i učio o Gospodu Isusu Kristu sa svom slobodom, pouzdanjem bez zapreke. Drugi oblik slobode, osim da može propovijedati raspetog Isusa, Pavao nije tražio.

Iz Rima je Pavao napisao pet poslanica: Filipljanima, Efežanima, Kološanima, Filemonu i Hebrejima, u kojima pokazuje svoju veliku ljubav i očinsku brigu ne samo za one crkve koje je sam utemeljio, već i za čitav hebrejsko kršćanski svijet, razasut u Jerusalemu, Palestini i u diaspori. »Rob Kristov«, to je bio počasni naslov koji je sebi prisvojio u mnogim svojim poslanicama. Dolazak Pavlov u Rim je u vezi s njegovim pravom »rimskog građanina«. To pravo nije imao nijedan apostol osim Pavla. On je to pravo baštinio ne lično, već po svojem ocu od roda Benjaminovog, koji je po svoj prilici bio slobodnjak kojeg odličnog rimskog građanina i kao slobodan čovjek bio zaslužan za rimske interese i zbog toga postao rimski građanin. Za vrijeme Antioha Epifana, njegova se obitelj preselila iz sjeverne Galileje u grad Tarz, koji se onda obnavljao i trgovački cvjetao i u njemu se rodio mali Saul, koji je uz svoje židovsko ime nosio i gospodsko, rimsko prezime »Paulus«, iz počasti i na uspomenu dobročinitelja, koji je njegovoj obitelji dao rimsko građanstvo.

Još će jedanput Pavao poći u Rim. To će biti posljednji, gdje će se susresti u mučeničkoj smrti s Kristom i s njim će se vječno ujediniti, jer je On bio jedina njegova ljubav otkako ga je prvi put sreo na cesti za Damask.

Jubilarne svečanosti već su u Rimu počele, pa će o ovom značajnom jubileju naš časopis još pisati.

O FLORENTINSKOM SABORU

Godine 880, papa Ivan VIII potvrđuje izbor Focija za carigradskog patrijarha i ovaj umire 886 u miru i jedinstvu sa naslednikom sv. Petra. Pedeset godina kasnije, vaseljenski patrijarh Teofilakt piše bugarskom caru Petru: »Anatema svakome koji ne prima veru svete Crkve Božje katoličke koja je u Rimu, Carigradu, Aleksandriji, Antiohiji i u svetom Gradu i sve do kraja sveta«. To će jedinstvo trajati do 1054 godine.

Međutim kad se bolje pogleda, vidi se da se duh raskola sve više širi. Carigradska crkva živi svojim vlastitim nezavisnim životom, bez vidne potčinjenosti rimskoj Crkvi. Pape se ne mešaju u poslove Carigrada, što uostalom ne mogu ni činiti, jer se neprestano smenjuju na Petrovoj stolici od Focija do Kerularija u Carigradu se izmenjalo samo petnaest patrijarha, dok je rimska Crkva četrdeset puta promenila svoje poglavare za to isto vreme. Na istoku ugled carigradskog patrijarha sve više raste, dok u tom istom razdoblju papin ugled opada usled poznatih nesrećnih prilika na zapadu i u Rimu.

U 9. veku pape su imale na istoku svoje vatrene pristalice u monasima. U 10 i 11 veku njihov se glas ne čuje pred sve manjim ugledom Svete Stolice. Ti monasi, nekada najverniji sinovi rimske Crkve, postaće konačno njeni najogorčeniji protivnici. Kada je dakle carigradskom Crkvom zavladao Mihailo Kerularije, latinski Zapad i grčki Istok živeli su stvarno (de facto) u raskolu.

Uskoro su nastupili krstaški ratovi koji su znatno pogoršali odnose između jednih i drugih kršćana. Ipak pokušaji da se dođe do sjedi-

njenja nisu prestali. Može se nabrojati dvadesetak takvih pokušaja, manjih i većih, od Kerularijevog raskola do florentinskog sabora. Vredno je zabeležiti da ti pokušaji nisu dolazili od predstavnika istočne crkve, niti od monaha niti od običnih vernika.

Svi su se oni navikli da samostalno žive i papa im nije više bio potreban. Ti su pokušaji uvek dolazili od grčkih careva. Pa ni ti carevi nisu izgarali žarom crkvenog jedinstva. Njih su gonile političke nužde, pa su zato, prema političkim prilikama, sad tražili jedinstvo, sad ga izbegavali. Crkveno jedinstvo za njih je bilo sredstvo kojim su rešavali svoje državne brige.

Evo kako car Manuel pred svoju smrt 1425 savetuje svoga naslednika Ivana II: »Ostaje nam jedno sredstvo protiv Turaka, njihov strah od našeg sjedinjenja s Latinima. Zato čim te budu pritisnuli nevernici, predoči im tu opasnost. Ponudi sabor, započni pregovore, ali ih odugovlači: izbegavaj saziv sabora koji ti neće biti od koristi. Taština latinska i tvrdoglavost grčka nikad se neće pomiriti. Hoteći ostvariti jedinstvo, ti ćeš samo utvrditi raskol, a ostaćeš bez pomoći pred turskom opasnošću«.

Ova je opasnost međutim neprestano rasla. Krajem 14 veka bizantinska carevina je svedena na sam Carigrad i njegova predgrađa. Posle nikopoljske bitke 1396 opstanak ovog ostatka doveden je u pitanje. Opasnost se ipak za jedno vreme udaljila pobedom Mongola nad Turcima 1402.

Početkom 15 veka veliki se napori čine da se najzad okonča vekovna razjedinjenost između Grka i Latina. Prilike su sad ipak povoljnije nego u doba lionskog sabora 1274. Od tog vremena međusobno upoznavanje je napredovalo, poneke su predrasude otklonjene. Bizantinci su se upoznali s Augustinom i Tomom Akvinskim i tako došli do saznanja da Zapadnjaci nisu barbari, kako su ih uvek smatrali, Na zapadu u Italiji, širio se pokret Preporoda. Latini su s oduševljenjem počeli učiti grčki jezik. I s jedne i druge strane javljali su se ljudi od intelektualne i moralne vrednosti, kao Beccos i Barlaam među Grcima, koji su bili u stanju da se uzdignu iznad predrasuda i sitničarstva i da pristupe nepristrasnom proučavanju crkvene tradicije i autentične nauke grčkih i latinskih otaca.

Ali ovo je valjalo ispitati i proučiti na jednom vaseljenskom saboru, da bi se došlo do sjedinjenja. Tako se mislilo i želelo sa grčke strane. Međutim je papi bilo teško pristati na vaseljenski sabor na kojem bi se pretresalo i raspravljalo o već utvrđenom katoličkom crkvenom učenju. A ni car nije rado gledao na takav sabor, videli smo iz kojih razloga.

Car Manuel međutim umre 1425, a njega nasledi Ivan VIII Paleolog (1425—1448). U Rimu pak bi izabran za papu 1431 Eugen IV, koji smelo pristane na traženje Grka, da se naime sazove vaseljenski sabor, pristane čak na to da se sabor održi u Carigradu. Ali kako sabor nije bilo moguće održati u grčkoj prestonici, Grcima ne ostane drugo nego da dođu u Italiju. Početkom marta 1438 stignu oni u Feraru: patrijarh Josip II sa tridesetak crkvenih predstavnika i car Ivan VIII sa svojom brojnom pratnjom.

Grčki polemičari, tokom vekova, izdašno su nabrajali razlike koje su razdvajale istočnu od zapadne Crkve. U Ferari saborski oci su sve te mnogobrojne razlike sveli na četiri: 1. učenje o Duhu Svetom; 2. upotreba beskvasnog hleba na misi; 3. učenje o čistilištu i 4. rimski odnosno papin primat.

Počelo se meseca juna 1438, kako su Grci želeli, sa pitanjem čistilišta. U samom početku raspravljanja pokazalo se da se i jedni i drugi slažu u onome što je bitno u ovom pitanju, naime da postoji jedna kategorija duša između onih koje su blažene u nebu i onih koje su osuđene, a koje duše u zagrobnom životu ispaštaju zaostale kazne i kojima vernici mogu pomoći molitvama i dobrim delima. Kako neki Grci nisu mogli odoljeti želji da napadnu Latine zbog njihovog učenja o čistilišnom ognju i kako je bilo jasno da se jedni i drugi ovde ne mogu složiti, da ne bi sabor u samom početku propao, odluku o čistilištu odložili su za kasnije.

Meseca oktobra pristupilo se kapitalnoj raspravi o Duhu Svetom. I ovde su Grci počeli raspravljati o sporednom pitanju: o unošenju reči Filioque u simbol nicejsko-carigradski. Grčka je teza da je efeški sabor 431 godine zabranio ma kakvo dodavanje, makar i najmanje reči, ovom simbolu, da takvu dopunu čak ni vaseljenski sabor ne bi mogao dozvoliti. Dokazano je međutim da efeški sabor nije znao za deo dodat u Carigradu gde se govori o Duhu

Svetom, da je znao samo za čisto nicejski simbol.

Kardinal Cesarini je bez muke otklonio grčke prigovore, pa se tako prešlo na samu stvar. Međutim se sabor, usled kuge i nereda, preselio iz Ferare u Firencu januara meseca 1439. U Firenci su Grci opet tražili da se dalje ne raspravlja na javnim svečanim sednicama, jer je od tih javnih rasprava bilo malo koristi, nego da Grci i Latini podvojeno rade, da zatim rezultate svojih proučavanja jedni drugima saopštavaju. Nakon ovakvog dugotrajnog rada došlo se najzad do zajedničkog predloga definicije.

Sporazumevši se o ovom glavnom pitanju, saborski oci lako su rešili odloženo pitanje o čistilištu i pitanje o beskvasnom hlebu.

Pitanje papinog primata zahtevalo je, razume se, veću pažnju. Sporazum je jedno vreme izgledao konačno nemoguć, i to ne zbog upornosti grčkih crkvenih predstavnika, nego usled opozicije cara, koji je strahovao za prava koja je uživao u grčkoj crkvi. Ali je papa Eugen IV mudro pristao na jednu donekle neodređenu formulu, kojom su se zadovoljili i grčki biskupi i njihov car i koja je istovremeno osiguravala rimske privilegije i nezavisnost Crkve.

Dekret o uniji definira da je reč Filioque zakonito i razumno dodata simbolu, da sveta apostolska Stolica i biskup rimski imaju prvenstvo nad celim svetom, da je Gospod predao Petru punu vlast da upravlja vaseljenskom Crkvom, kao što se to može videti u aktima vaseljenskih sabora i u svetim kanonima.

6 jula 1439, u florentinskoj katedrali, izvršio se svečani obred izmirenja: na završetku pontifikalne mise, pročitali su dekret o uniji, kardinal Cesarini na latinskom, a Besarion na grčkom, zatim su svi Grci, s carem na čelu, pristupili Papi, pokleknuli pred njim i poljubili mu ruku.

Moglo se nadati da će unija ovoga puta biti trajna. Grci su imali svoj sabor, sabor koji su tražili već od 12 veka. Na saboru su mogli slobodno izraziti svoja mišljenja, raspravljali o latinskim tezama, upoznali se sa argumentima svojih protivnika. Međutim, tek što su prispeli natrag u Carigrad, svi gotovo odustaše od svečano proglašene unije iz straha od razjarenih monaha i nižeg klera, kojega je fanatizirao nepomirljivi Marko Efeški.

Podpisana unija na florentinskom saboru službeno je proglašena u Carigradu tek 12 decembra 1452, dakle uoči same propasti grada.

Grčki historičar Dukas povratak Grka saborskih otaca ovako predstavlja: »Kad su se biskupi iskrcali, Grci ih pozdravljaju i pitaju: Kako idu vaši poslovi? Jesmo pobedili? A oni odgovaraju: Prodali smo svoju veru, mesto nje smo prihvatili bezbožništvo. Kad ih pitaju: Pa zašto ste potpisali? — Od straha pred Latinima. A kad ih opet pitaju: jesu li vas Latini stavili na muke, jesu li vas bičevali, bacali u tamnice? — Nikako. — Pa zašto je ruka vaša potpisala? — Otsecite je. — Kako je vaš jezik proglasio uniju? — Iščupajte ga. I drugo ništa nisu mogli odgovoriti«.

Neki noviji pisci rado tvrde da Grci i Rusi uniju od 1439 nikada nisu službeno odbacili. Međutim, historijska je činjenica da su je odbacili. Od dvadeset i devet crkvenih predstavnika koji su potpisali florentinski dekret, samo ih je osam ostalo vernih svojim potpisima, svi su se ostali vratili raskolu, čim su stigli u Carigrad. Godine 1443 patrijarsi aleksandriski, antiohijski i jerusalemski, na saboru u Jerusalemu, osudili su florentinski sabor i razrešili dužnosti sjedinjenog carigradskog patrijarha Mitrofana.

Mržnja Grka prema papi i Latinima povećava se iza pada Carigrada 29. maja 1453 godine. Naslednik Marka Efeškog kao vođa protivnika unije, patrijarh Genadije II govori o ovom padu kao o zasluženoj kazni zbog primljene unije u Firenci. Na saboru u Carigradu 1484 na kojem su učestvovali svi istočni patrijarsi određen je posebni obred pomirenja za one Latine koji prilaze pravoslavnoj Crkvi.

Što se tiče ruske Crkve, one crkve koja je bila potčinjena moskovskim velikim knezovima, ona, istina, nije prekinula uniju, ali je nikad nije ni primila. Kijevski metropolit Isidor, koji je predstavljao rusku Crkvu na saboru, došao je u Moskvu 19 marta 1441 da proglasi uniju. Veliki knez Vasilije, zaštitnik pravoslavlja, bacio je mitropolita u zatvor, na što su pristali svi biskupi i narod.

A zatim se počelo govoriti među Rusima da je zauzeće Carigrada kazna Božja za Grke, za grčku Crkvu koja je priznala papu i tako otpala od pravoslavlja, da je zato prvenstvo prešlo na Moskvu, koja postaje treći Rim.

SEDAM RAZLOGA
zašto učenjak vjeruje u Boga

Tek smo u praskozorje znanstvene ere a svako nam novo saznanje sve očitije otkriva djelo mudrog Stvoritelja. Izvršili smo divna otkrića, pa se u duhu učenjaka skromnosti i vjere utemeljene na znanju sve više približavamo svijesti da Bog postoji.

Što se mene tiče, sedam je razloga za moju vjeru.

1) Pomoću nepokolebivih matematičkih zakona možemo dokazati da je svemir zamišljen i proizveden od nekog velikog stvoriteljskog Uma.

Recimo da u džep stavite 10 komada novca označenih brojevima od 1 do 10 i da ih dobro pomiješate. Sada ih kušajte izvaditi po redu od prvoga do desetoga, i to tako da izvađen novac svaki put vratite u džep te ga pomiješate s drugima. Matematika nam kaže da je vjerojatnost jedan na deset da se odmah izvuče broj jedan; vjerojatnost je jedan na sto da se izvuče redom broj 1 pa 2; vjerojatnost je dan na tisuću da se odmah izvuče broj 1 pa 2 pa 3 itd. Vjerojatnost da se redom izvuku brojevi 1 do 10 dostiže teško shvatljivu brojku od 1 na deset milijardi.

Istim se rezonovanjem može zaključiti da je za postojanje života na zemlji potrebno toliko uvjeta koji ne mogu pukim slučajem postojati u prikladnom omjeru.

Zemlja se u ekvatoru okreće oko svoje osi brzinom od 1600 kilometara na sat; kad bi se okretala 160 km na sat, naši bi dani i noći bili deset puta duži nego što su sada: sunčana bi vrućina za svakog tako rekavši beskrajnog dana spalila svu vegetaciju, a kroz duge bi noći uginula svaka klica koja bi preko dana ostala živa.

Nadalje, sunce, izvor našega života, na svojoj je površini toplo oko 5500 stupnjeva i zemlja je od njega dosta udaljena da je »vječni oganj« ugrije koliko treba, ali ne previše. Kad bi nam sunce poslalo samo polovinu sadanje topline, umrli bismo od studeni; a spržili bismo se kad bi nam je poslalo za jedanput više.

Zemljina je os nagnuta prema svojoj okosnici za 23 stupnja, i to nam pribavlja godišnje dobi. Da nema tog nagiba zemlje, isparivanja bi se s oceana skupljala prema sjeveru i jugu, pa bi led prekrio kontinente. Da je mjesec mjesto sadašnje udaljenosti, recimo, udaljen od nas 80 000 km, plime bi na zemlji bile tako velike, da bi dva puta na dan bili potopljeni svi kontinenti, a vodena bi erozija brzo raznijela čak i brda. Da je zemaljska kora bila gušća samo za tri metra, ne bismo imali kisika, bez kojega ugine animalni život.

Iz ovih primjera i još tolikih drugih jasno proizilazi kako nema vjerojatnosti niti za jedan na mnogo milijardi da je život na našem planetu plod pukog slučaja.

2) Zalihe života za postizavanje svojih ciljeva očituju neki. Razum koji sve prožima.

Što je život u sebi, nitko nije posve uspio da shvati. Nema težine ni dimenzija, a opskrbljen je silom: korijen rastući može rascijepati kamen. Život je pobijedio vodu, zemlju i zrak vladajući nad elementima i prisilivši ih da se dijele i drukčije povežu.

Život je kipar, daje lik svim živim stvarima. On je slikar, riše list po list u krošnji svakog stabla, bojadiše svaki cvijet. Život je glazbenik i svaku je pticu naučio njezin ljubavni pjev, a svakog kukca njegov način dozivanja u koncertu mnogostrukih zvukova. Život je uzvišen kemičar koji voću i drogama daje ukus, ruži miris i koji zna spojiti vodu i ugljični kisik da napravi šećer ili drvo, a u isto doba oslobađa kisik, da ga životinje mogu udisati i živjeti.

Promatrajte skoro nevidljivu kapljicu prozirne i sluzave protoplazme, koja je sposobna da se kreće i vuče snagu od sunca. Ova jedina ćelija, ova je kapljica sitna kao rosa, sadrži u sebi klicu života i može da dijeli život svakoj stvari, velikoj i maloj. Svojstva su te kapljice jača od naše vegetacije, od životinje, pa i od istih ljudi, jer iz nje je nikao život. Život nije stvorila priroda: litice opržene ognjem i mora bez soli nisu imali svojstva potrebna da to učine. Tko je dakle stvorio život?

3) Pamet životinja neodoljivo govori o nekom dobrom Stvoritelju koji je u malena stvorenja, inače nezaštićena, ulio nagone.

Mladi salmon provodi više godina u moru, a onda se vraća u svoju rijeku i ide uz nju s one strane gdje se nalazi onaj potok u kojemu se ta riba rodila. Što je vodi s tolikom tačnošću? Ako se je prenese u drugi potok, odmah opazi da se nalazi izvan puta, pa pliva da se vrati u rijeku te je uzlazi da ispuni svoj udes gdje mora.

Još je teže riješiti tajnu jegulja. Kad ta čudna stvorenja dozore, sele iz svake bare i svakog potoka te se upute — one iz Evrope preko tisuću milja Atlantskog oceana — prema dubokom ponoru blizu Bermuda. Tu se plode i uginu. Male jegulje koje po izgledu ne znaju za drugo nego da se nalaze u vodenoj pustinji, poduzimaju put natrag i ne samo što nalaze put da stignu u istu zemlju odakle su krenuli njihovi roditelji, već dostignu iste rijeke, ista jezera, iste močvare. Američka jegulja nije nikad bila uhva-

ćena u Evropi, evropska nikad u američkim vodama. Priroda je čak za godinu ili više dana produljila sazrijevanje evropske jegulje da nadoknadi duži put što ga ima izvesti. Odakle dolazi poticaj koji ih vodi?

4) Čovjek ima nešto više od životinjskog nagona: sposobnost da misli.

Nijedna životinja nikada nije ostavila traga da je sposobna brojiti do deset ili da shvati što znači deset. Dok je nagon kao jedna nota na flauti lijepa ali ograničena. Ljudski mozak sadrži sve note svih instrumenata orkestra. Ovu četvrtu tačku ne treba produbljivati. Hvala ljudskoj pameti, možemo promatrati sposobnost da smo to što smo, jer smo primili iskru Razuma.

5) Čudne pojave, kao napr. geni, otkrivaju da je pobrinuto za sve žive stvari.

Ti su geni tako maleni da ne bi napunili jedan napršnjak, kad bi se skupili svi geni koji se nalaze u svim živim osobama na svijetu. A ipak se ti geni nalaze u svakoj živoj ćeliji i ključ su svih ljudskih animalnih i vegetativnih značajki. Napršnjak je vrlo malenog obujma, a ipak obuhvaća sve pojedinačne značajke skoro 3 milijarde ljudi. Ali o činjenicama se ne raspravlja. — Tu počinje evolucija: od osnovne ćelije do bića koje sadrži i nosi gene. Da ultramikroskopski gen može na potpuni način upravljati sav život na zemlji, to je primjer tako duboke mudrosti i providnosti da se te mogu pripisati samo stvoriteljskom Umu. Svaka je druga hipoteza neodrživa.

6) Ako proučavamo ekonomiju prirode, prisiljeni smo zaključiti da je samo neizmjerna Mudrost mogla predvidjeti i urediti tako sposobno upravljanje svih stvari.

Pred mnogo je godina u Australiji posađena neka vrsta kaktusa da pravi zaštitne ograde. Kako u Australiji nije imao neprijateljskih kukaca, taj se kaktus počeo tako širiti na čudan način. To je uzbudljivo umnažanje dovelo do toga da je biljka prekrila površinu veliku kao Engleska tjerajući stanovnike gradića i sela i uništavajući im nastambe. Tražeći obrambeno sredstvo entolozi su pretražili čitav svijet i konačno su našli kukca koji živi isključivo na kaktusu i ne hrani se ničim drugim. Uz to se taj kukac brzo umnažao i u Australiji nije imao neprijatelja. Tako je taj kukac brzo svladao vegetaciju i danas se zaraza kaktusa povukla, a s njom je ostao i samo obrambeni ostatak kukaca dovoljan da kaktus zauvijek drži na uzdi.

Takva su izravnanja i upravljanja sveopća i unaprijed pripravljena. Zato kukci s vrlo brzim umnožavanjem nisu prevladali zemljom? Jer nemaju pluća kako ih ima čovjek nego dišu pomoću cijevi. Ali kada kukci rastu, te se njihove cijevi ne povećavaju u razmjeru s rastom tijela. Stoga nikada nije postojao kukac velikih razmjera. To ograničavanje rasta držalo ih je uvijek na uzdi. Da nije pobrinuto tim fizičkim reguliranjem, čovjek ne bi mogao postojati. Pomislite što bi to značilo naići na osu veliku kao lav.

7) Činjenica da čovjek može zamisliti i razraditi ideju Boga, već je sama po sebi jak argumenat.

Sa gledišta je dakle znanosti istina ono što je kazao Psalmista: »Nebesa pripovijedaju slavu Božju, djela ruku njegovih navješćuje svod nebeski« (Ps. 18, 1).

Iz revije »Selezione« decembar 1960.

(Napisao A. C. Morrison, predsjednik Akademije znanosti u New Yorku).

Priča »BLAGOVESTI«

MAGDALENA PRIJE SUSRETA

Ležao sam u sobi dežurnog liječnika, na željeznoj bolničkoj postelji i vjerovao da će ova noć biti mirna, da ću ipak napokon usnuti.

»Neće nitko doći, nitko...« — uspavljivao sam sebe bezglasnim riječima utjehe.

Zrrr-n! Zrrr-n! — trgnuo me je zvuk zvona na lokalnom telefonu. Navknuto sam, u tami, dohvatio slušalicu i pitao grubo:

— Šta je?

— Bolesnica povrijeđene glave u ambulanti, — čuo se na drugom kraju glas časne sestre Denize. Oštar i služben glas sestre Denize, koji ni jedan liječnik nije mogao ne čuti kao glas ozbiljnog upozorenja.

Odmah me je prošao san. Gunđao sam u sebi, oblačeći bijeli liječnički ogrtač i trepćući očima zbog jakog svjetla tek upaljene lampe. Bio sam srdit, bez razloga, i na sestru: »Zar Deniza nikad ne spava? Njoj bi trebalo odrediti radno vrijeme!« Znao sam, da nije bila sestra Deniza s onkraj žice, bio bi netko drugi. Ali, glas toga drugog ne bi zavitlao vjetar moje savjesti i odbacio me ovako brzo do ambulante.

— Sitnica, — rekao sam ljutito sestri, pošto sam bacio površan pogled na ozlijeđeno lice mlade žene. — Mogli ste ranu sami zasuti penicilinskim praškom i previti... Šta me budite bez razloga? Ovo mi je druga noć gnjavaže... Pa, to nije ni prava rana...

— Pogledajte bolje, gospodine doktore, — reče sestra Deniza svojim ravnim, na izgled vječno ravnodušnim glasom. Razvezala je svileni rubac na glavi mlade žene i ja sam poznao tu žutu, ofarbanu kosu. Zagledao sam se i u žute, mačje oči, koje su nemirno svjetlucale, kao u skamenjenom strahu.

Sad nije trebalo nikakovih objašnjenja. Bila je to pred nama, na ambulantnom ležaju, Marta,

Marta Grahor, koju smo prije nekoliko dana odpustili sa ispitivanja uz savjet da se liječi kod kuće. Dakako da joj nismo ni riječi rekli o tumoru u glavi, o karcinomu, o raku na mozgu. Sestra Deniza je poznavala rane i sve ostalo na bolesniku skoro kao kakav liječnik. Ovu ranu nije dovodila u vezu sa bolešću Marte Grahor, ali nije smjela da me ne pozove: liječnici uvijek izmisle neko novo iznenađenje. Oni mogu ranu ipak dovesti u vezu sa tumorom, koji nije samo tumor.

Poznavao sam ovu djevojku, jer je išla u isti razred sa mojom mlađom sestrom, prije nego što je napustila školu. Sestra je nerado govorila o njoj, jer je nije voljela, a i zbog toga što su drugi i previše pripovijedali o Marti Grahor. Uobičajeno, kao što već govore gradski ljudi. Svi su oni bili pravednici Marta je bila Magdalena, koja nikad neće postati pokornica.

Kroz godine sam je sreo više puta na različitim mjestima. U kinu, na utrkama, u kavanama, u barovima. Pratila su je redovito stara ili mlada gospoda, intelektualci ili obrtnici, oni koji su trenutno ili uvijek imali novaca. Imala je uvijek ofarbanu, žutu kosu, ali su joj u to vrijeme oči bile vrlo lijepe, kao posute zlatnim točkama. Žene i muškarci, koji su o njoj govorili najgore stvari, nisu mogli, a da ne dodaju rečenicu divljenja za njezine »zlatne oči«.

Sad, ovdje, na bolničkom ležaju, pod jakim svijetlom mliječne lampe u ambulanti, te oči su bile blijedožute, oči sumrtve mačke.

»Magdalena, k'o Magdalena. Sve su one iste i sve dožive sličan kraj«, — mislio sam gradski površno. — »Ako nemaju novaca na kraju, bolesne su od bijede i gladi. Ako imaju novaca, boluju od histerije i ludila«.

— Što ste to radili? — upitao sam je ledeno, bez znatiželje, kao što to samo liječnici znaju. Nekad srditi zbog nemoći svoje nauke u pojedinom slučaju, nekad zbog zvanjem izobličenih osjećaja. U liječničkom jeziku: profesionalna deformacija psihe.

— Htjela sam se ubiti, — odgovori Marta Grahor.

— Mi ćemo vas previti, ići ćete kući i nećete pokušati više nikad da se ubijete, — rekao sam strogo. Sam sebi sam ličio na svojeg kolegu, kojeg sam zamijenio, koji je bio dobar liječnik, ali u životu nije pročitao ni jednu ozbiljnu knjigu.

— Poslušat ću vas, — primila je ozbiljno moje riječi ranjena žena. — Uvijek sam slušala druge.

— Kako ste se htjeli ubiti? — upitao sam.

— Smiješno. Htjela sam razbiti sljepočnicu na gvozdenom šiljku.

— Kakve ste ljude slušali? — umiješala se neočekivano sestra Deniza. U tvrdo uškrobljenom platnu njezine redovničke kape lice joj je bilo drukčije nego inače. Ublaženo i zamišljeno.

— Sve one, koje nijesam zaobilazila. Šteta je što sam zaobilazila nekoje, — govorila je Marta, kao netko željan ispovijedi.

Htio sam otići. Bile su mi dosadne raznježene riječi ovakvih žena, u vrijeme kad slute da im je blizu kraj. A tada sam pomislio da ću i sam biti sličan onim gradskim »pravednicima«. koji su godinama o njoj zlo govorili, a nisu s njom izmijenili ni jednu jedinu čovječnu riječ. Svi oni redom, sa mojom sestrom na čelu.

»Hoćeš da bježiš? Ne možeš je slušati. Ni tvoja sestra nije mogla. A ova tu, drukčija sestra, ona sluša ... Ostat ćeš«. Tako sam govorio sebi i ostao sam.

— Što su vam govorili ti ljudi? — upitala je opet sestra Deniza. Obično nije voljela duge razgovore.

— Govorili su mi da sam lijepa, da imam zlatne oči i da je to dosta za ženu. Drugi su govorili da moja ljepota mora živjeti samo za divljenje svih, koji su oko mene i od — darova! Tako su govorili muškarci. A žene su naglašavale: danas lijepa, uz to još i samosvojna žena — ne treba muža, ni brak. Muž više nije ženi zaštitnik. Ona si može sama osigurati opstanak. I sama često bolje može prodrijeti na svakom polju, nego muškarac. Osjećaji su ludost, također su mi govorili ... I svi su lagali, lagali ... Ja sam se uvjerila da sve to nije istina! ...

Pridigla se na ležaju i gotovo vikala. Sestra Deniza joj je spustila ruku na rame i opet je polegla, ali Marta Grahor nije prestajala da govori žustro:

— Kušala sam voljeti ovog ili onog čovjeka. A nisam mogla ljubiti nikoga, upravo zato što osjećaji — postoje! Ja sam se prvi put približila muškarcu — bez ljubavi, a osjećaji se ne daju naknadno uključiti! Tako je to kod žene i to svi znaju i lažu i obmanjuju gusarski, hulje, za svoju trenutačnu korist i strast, za propast žene, za propast bližnjeg, hulje ...

— Umirite se, — rekoh glasno.

— Umirite se, umirite se, — šaptala je sestra Deniza, stavljajući joj svoj hladni dlan na užareno čelo.

Koje ste ljude zaobilazili? — upitah.

Pružala je ruku prema Denizi.

— Ovakve kao ona. Siromašne, — reče. — Bojala sam se siromaštva i vjere. Mislila sam da ću imutkom otkupiti sva siromaštva na sebi i u sebi. Da ću novcem potvrditi svoje vjerovanje u ono što su mi govorili, što su lagali himbeno, podlo, ubilački ... Hulje! ...

— Moramo voljeti one, koji nam čine zlo, — kazala je tiho sestra Deniza.

Znao sam da žali Martu. I sve one, što ih je Marta proklinjala. I da će svu noć moliti za njih. Gotovo sam joj zavidio.

Marta Grahor se opet podigla na ležaju. Lice joj je zasinulo kao od nove pomisli. Žmirnula je nekako dječački, fakinski i kazala povjerljivo:

— Da sam se ubila, bilo bi to po njihovim željama, prema njihovim savjetima. Jest, kad

sam se razboljela, tek što mi nisu govorili: pa uzmi otrova, ti gade pokvareni! Tada više nisu vidjeli moje lijepo lice i zlatne oči. Nisu ih se sjećali... Doktore, ja znam da ću umrijeti. To je bio najveći razlog mojeg pokušaja sa željeznim šiljkom... Srdačno su se potrudili da mi dojave od čega bolujem oni, koji su mi govorili da moram živjeti samo za njihovo divljenje mojoj ljepoti... Upravo oni. I prijateljice koje su govorile da ne moram tražiti zaštitu, da sam izrazit tip samostalne žene... A tko je od nas samostalan? Tko ne treba uz sebe bliskog čovjeka?... Ja nisam imala nikog, nikog... Svi su bili uz mene... Njihova lica i ruke... A osjećaja nije bilo, pa to je kao da i njih nije bilo... Pustoš, praznina... Sve prazno... Ali — nadmudrit ću ih!...

Opet je onako namignula i kazala tiho, više Denizi nego meni:

— Ispovijedit ću se prije nego umrem... Pričestiti... Protiv njihovih podlih laži o mojoj ljepoti, o divljenju, o samosvojnosti... U prkos... svima...

— Ne činite u prkos! Učinite iz ljubavi... I prema njima... Zar njih ne čeka ista muka u duši kao ova vaša... — mucala je uzbuđeno Deniza, čiji glas u sali za operacije nikad nije zatreptao.

Marta Grahor je gledala sad nju, sad mene. Onda je kazala vrlo smireno:

— Da... možda i tako... Zašto da ne?...

Nasmiješila se dok smo je sestra i ja zajedno previjali. Smiješila se dok smo je uvodili u bolnička kola.

Obećao sam da ću je posjetiti sa svojom sestrom kroz dva dana, kad mi prestane dežurstvo u bolnici. Dodao sam da ćemo povesti i sestru Denizu.

Kroz dva dana smo — zakasnili. Marta Grahor je umrla. Moju sestru je zgrabila panika, kao što se to događa gradskim djevojkama. Počela je plakati na ulici i ljudi su se okretali za nama. Sestra Deniza je pokušala da je utješi, a ona je jecala:

— To je bila Magdalena... Sirota Magdalena... Prije susreta sa Kristom...

Htio sam da viknem na nju, ali me je prisutnost časne sestre suzdržala. Tada i sam osjetih istinu riječi rasplakane djevojke. Gotovo sam uzviknuo:

— Vjerujem da je Marta ipak doživjela svoj susret, prije nego što su joj tijelo iznijeli iz ove kuće...

— Možda je svećenik zakasnio... kao i mi... — govorila je moja sestra neutješno.

— Možda... — reče Deniza, — Ali, ako je prvi put oćutila ljubav u srcu... Ako je Krista pozvala srcem, onda smo svi mi mogli zakasniti, ali Krist nije zakasnio...

IZ KATOLIČKOG SVETA

U Evropi imaju Albanci i Poljaci najveći prirodni priraštaj stanovništva sa 27 promila. U Poljskoj se stanovništvo svake godine umnoži za pola miliona. Kardinal Višinski je rekao da Poljska ima danas 30 miliona stanovnika, ali da ih njihova zemlja može prehraniti i 80 miliona.

Španski grad Saragoza dao je izraditi kopiju kipa »Device od Pilara«, tamošnjeg znamenitog Marijinog svetišta. Taj će kip poslati belgiskoj kraljici Fabioli, pošto je njoj to svetište osobito drago. Pre nego kip dobije svoje mesto u kraljevskom dvoru briselski će ga nadbiskup blagosloviti.

Katolička Crkva je ponovo osudila razna govorkanja povodom »veštačkog deteta« koje je bilo začeto izvan majčinskog organizma te živelo u epruveti 29 dana. Crkva nepokolebivo stoji na stanovištu da je veštačko oplođivanje majke nedozvoljeno. Bog je ustanovio brak kao jedino rasadište ljudskog roda. Bračni odnosi između muža i žene jesu i ostaju jedini dozvoljeni način množenja ljudskog roda. Lekarska intervencija može biti samo sekundarno pomoćno sredstvo.

Papa katolicima u Vietnamu. Posle uspostavljanja domaće redovne hijerarhije Papa je poslao vietnamskim biskupima posebno pismo u kome naglašava značenje tog važnog čina. U pismu se dalje govori o brizi i želji za dobrobit njihove zemlje. Papa poziva kršćane neka slušaju i poštuju državne vlasti i neka doprinose svojim snagama napretku i blagostanju svoje zemlje. Kršćanin mora biti dobar građanin, tako da svojim radom i životom stekne priznanje i kod neznabožaca.

SAD. Galupov zavod za ispitivanje javnog mišljenja je utvrdio da je 1940 godine 37% odraslih stanovnika njihove zemlje odlazilo jednom nedeljno na bogosluženje. Godine 1960 taj se procenat popeo već na 47. Znači da Amerikanci bivaju pobožniji.

Tri nemačka biskupa iz Mainca, Fulde i Limburga poslali su hesenskom ministru prosvete zamerke na predlog prosvetnog zakona. Oni iz odgojnih razloga otklanjaju koedukaciju,

mešovite gimnazije gde su u svim odeljenjima dečaci pomešani sa devojčicama. Zakon predviđa veći udeo općina i općinskih školskih veća u upravi škole. Biskupi traže neka se uzakoni da lokalni svećenici i crkvene općine imaju mesto u školskom veću, pošto je Crkva uvek bila jedan od najvažnijih odgojnih činilaca. Biskupe vodi jedino briga da škole u toj provinciji budu na dostojnoj visini.

Na blagdan sv. Sebastijana, 20 januara, zaštitnika papine garde, Papa je služio sv. misu u kapeli papinske plemićke garde. Plemićka garda sa svojim poveljnikom knezom Mario del Drago na čelu prisustvovala je službi Božjoj. Posle mnogo godina Papa je opet osobno služio na taj dan svojoj telesnoj straži misu.

Saigon. U tamošnjoj katedrali bila su posvećena četiri novoimenovana biskupa za Vietnam. Svečanosti su prisustvovali crkveni dostojanstvenici iz zemlje uz ugromno mnoštvo vernika.

Augsburg je vremenom mnogo izmenio svoje stanovništvo. Po tom se gradu naziva luteranska veroispoved, proklamovana na državnom saboru 1555 g. Pre dobrih 10 godina taj je grad još imao 40% protestanata, ostali su bili katolici. Danas međutim grad ima još 22% protestanata, a 74% katolika.

Novi rimski aerodrom »Leonardo da Vinci« ima svoju vlastitu crkvu. Time je olakšano ne samo brojnim svećenicima koji putuju da tamo služe svetu misu, nego i brojnim nameštenicima i putnicima da mogu udovoljiti svojim kršćanskim dužnostima i potrebama.

Norveška prestonica Oslo dobila je novu katoličku crkvu, posvećenu Majci Božjoj. Za nju su Holanđani vrlo mnogo doprineli. Posvetio ju je domaći biskup Msgr Mangers, pod čiju jurisdikciju spada sva južna Norveška. Njegova biskupija ima samo 5500 vernika, od toga ih pola stanuje u prestonici.

Svetovni institut Opus Dei podiže u Nairobiju u Keniji viši prosvetni zavod za srednjoškolsku mladež svih tamošnjih rasa. Imaće mesta za 100 učenika, koji će se pripremati za univerzitetske studije.

Austrijska biskupija Sentpelten priprema se na novu sinodu, koja treba da se održi od 1 do 4 oktobra 1961. Prema crkvenim propisima takve bi se sinode morale često održavati.

Rezidencijalni biskupi. Papa je imenovao dosadašnje ap. administratore: Msgr Mate Garkovića za zadarskog, dr Ćirila Banića za šibenskog i dr Frane Franića za splitskog biskupa. Tako su gotovo sve naše biskupije dobile rezidencijalne biskupe.

Šibenski biskup umro. Koji dan iza primljene vesti da je imenovan rezidencijalnim biskupom, dr Ćiril Banić je iznenada umro od srčane kapi, 3 februara 1961 uveče. Svečana sahrana obavila 7 februara u prisustvu osmorice biskupa, predstavnika narodnih vlasti, redovničkog i mirskog klera kao i mnoštva vernog naroda. Za kapitularnog vikara izabran je Msgr Rudolf Pian.

Strogi ženski redovi imaju priraštaja. Evropa ima 2523 ženskih samostana sa strogom klauzurom sa 63357 redovnica, Amerika 55 samostana sa 1706, Australija 12 sa 527 redovnica. Ukupno dakle ima na svetu 3213 samostana sa strogom klauzurom sa 77739 redovnica. Španija ima 875 takvih samostana, Italija 528, Francuska 417, Belgija 182, Nemačka 176.

Bečki generalni vikar iznenada umro. Bečki pomoćni biskup dr Josip Streidt umro je iznenada 20 januara 1961 u starosti od 55 godina. Upravo se bio vratio sa bolesničkog dopusta, kad ga je na konferisanju sa kardinalom Kenigom pogodila srčana kap. Pokojni se biskup rodio u Beču 1905, za svećenika bio zaređen 1931, za biskupa 1956. Kao generalni vikar upravljao je nutarnjim poslovima bečke nadbiskupije.

Indonezija zvanično priznaje veru u Boga. Prema izjavi ministra Abdulgani vlasti ne dozvoljavaju da se pod bilo kakvim vidom u novinama napada vera u Boga. U poslednje vreme Papa je uspostavio redovnu hijerarhiju u toj zemlji sa 90 miliona stanovnika. Podignuto je 6 nadbiskupija i 19 biskupija. U prvi dodir sa kršćanstvom ta je zemlja stupila za vreme sv. Franje Ksaverskog u 16 veku. Danas ima tamo oko 1,2 miliona katolika, 963 svećenika, 539 braće pomoćnika, 2500 redovnica, 126 bogoslova, 1500 malih semeništaraca i 4600 katehista. Domaćih je svećenika samo 150. Ovu je državu Sveta Stolica priznala 10 januara 1950. Iza toga bili su uskoro uspostavljeni diplomatski odnosi sa Indonezijom. Njihov predsednik je već u dva navrata posetio Papu.

Stanovništvo sveta raste za 120000 dnevno ili 43 miliona godišnje. Za sledećih 20 godina poljoprivreda bi trebala da poraste za 43%, a životinjski produkt sa mlekom i mesom za 70%. Od sve kopnene površine samo je 10% obrađene zemlje. Godišnje se gubi do 33 miliona tona žita, a toliko treba za ishranu stanovništva SAD u jednoj godini. Katolička je Crkva član FAO, međunarodne organizacije za ishranu i poljoprivredu, pošto ima gotovo karakter jedne dobrotvorne ustanove.

Krštenje u sili. Neki bečki policijski inspektor našao se i u sili krstio dva blizanca koji su se rodili u šestom mesecu te već nekoliko časova iza toga na klinici, kuda su bili prevezeni, umrli. Sličan se slučaj desio na nekoj francuskoj vazduhoplovnoj liniji. Stjuardesa se opet našla pri ruci i u krajnjoj stisci krstila novorođenče te mu tako omogućila spasenje.

Kardinal Tiseran je dobio za svoju biskupiju u Ostiji pomoćnog biskupa u osobi Msgr Tita Mančini, koji je bio 28 januara o. g. posvećen u ostijskoj katedrali.

Budući kenterberijski nadbiskup Ramsey je pozvao anglikanske pastore da uspostave što prisnije odnose sa katoličkim svećenicima. Rekao je: »Biće potrebno vreme da se uspostavi vidljivo jedinstvo. Ne treba tako dugo čekati da ne bi bio isključen svaki kršćanski uticaj iz javnog života zbog nedostatka ljubavi i kršćanskog života«.

Misijski svet slavi 250 godišnjicu smrti apostola Cejlona. To je bio pater Josip Vaz. On se rodio kao potomak bramanske porodice u Goi. Pokrstio se, postao katolički svećenik i srećno ujedinio najodličnije osobine indijskog i kršćanskog duha. 26 godina je radio kao misionar i apostol na Cejlonu. Neverovatnom spretnošću i srećom sklanjao se pred holandskim kalvinističkim vlastima koje su ga tražile i htele ubiti kao papistu. Pred njegovu smrt Cejlon je već imao 100000 katolika. Uveden je postupak da se taj veliki Indijac, misionar i apostol Cejlona, proglasi blaženim i svetim.

Kamerunski biskupi su postavili domaćeg svećenika Piera Nkote za direktora katoličkog školstva. U školama broj učenika poslednjih 10 godina podigao se od 73000 na 163782. Isto su tako biskupi imenovali svećenika Martina Nkamgana za direktora obaveštajne službe. Taj je svećenik proveo 9 meseci u ropstvu kod bamileških pobunjenika.

Kongregacija svetih obreda je odredila da se u molitvi »Blagosloven budi Bog« iza zaziva »Blagosloveno presveto Srce Isusovo«, umetne zaziv: »Blagoslovena predragocena krv Isusova«.

Papa je poslao generalnom sekretaru Konferencija svetog Vinka, posebno pismo u kome izražava radost što u toj dobrotvornoj organizaciji zauzimaju sve važniju ulogu mlađi ljudi.

Patronaža sv. Petra u Menilmontu u Parizu daje već 28 godina u sve korizmene nedelje predstavu Kristove muke. Te su predstave živa propoved i ujedno manifestacija moćne vere te kršćanske zajednice.

Maks Detviler, rodom Švajcarac, u svetu nazvan »čovek mira«, putuje svetom noseći velik barjak snežnobele boje. U zimskim mesecima je peške došao u Beč i onda produžio za Budimpeštu. Svoj život posvećuje jednom cilju: mir na čitavom svetu.

Švajcarci papine garde održavaju već duže vreme prisne odnose sa štajlskim misionarima. Papini gardisti školuju jednog indonezijskog bogoslova. Prošle godine oni su poklonili u misijske potrebe gotovo jedan milion dinara.

Papa je u konzistoriji 16. I 1961. prigodom naimenovanja novih kardinala održao govor. Prvo je govorio o miru. Pomalo i za čas međunarodni se horizont razjasni. Draga reč »mir« kao da se katkada zloupotrebljava, da bi se još jače raspirile prepirke. Mi ne smemo nikada klonuti duhom. Treba da se učimo od naše blage i dostojanstvene Majke Crkve; ljubimo svetlo, slušajmo njene pobudne reči, činimo dela milosrđa. Onda je prešao na budući crkveni sabor, na kome već tolike osobe predano rade i od koga Crkva toliko očekuje. To će biti veliko delo u službi istine, ljubavi i primer mira. S ovog najuzvišenijeg mesta, utemeljenog na živim uspomenama na prvaka apostola, koje predstavlja središte katoličkog jedinstva, to će delo biti proklamovano svim narodima sveta. Papa je u toj vezi podcrtao da pažljivo prati glasove iz čitavog sveta koji se odnose na opći sabor. Pun optimizma, završio je sa psalmistom: »Ti ćeš nakloniti da moje uši čuju reči veselja i radosti« (Ps 50, 10).

Kardinal Bea je dao na francuskoj televiziji jedan intervju o budućem općem saboru.

Kako je taj kardinal predsednik sekretarijata za veze s nekatoličkim kršćanima koji se interesuju za budući sabor, njegov se intervju odnosio na to područje. Potvrdio je da prima sa strane brojne dopise koji pokazuju interes za ta pitanja. Budući sabor neće biti unionistički kao što su bili lionski i firentinski. Taj će se sabor baviti nutarnjim pitanjima katoličkog života, ali će moći da donese razne odluke obzirom na buduće eventualno sjedinjenje. Zasad nema izgleda da bi se moglo uskoro ostvariti sjedinjenie s protestantima. Bez obzira na razlike pojedinih verskih istina, načelni stav protestanata na učiteljsku službu Crkve bitno se razlikuje od katoličkog. Prema katoličkom učenju biskupi su preko svetog reda u neprekinutom redosledu naslednici apostola. Vernici su moralno obavezni da slušaju svoje biskupe, koji su redovni učitelji verskih i moralnih istina. Protestanti međutim ne priznaju nijednom crkvenom učitelju prava da obavezno tumači versku nauku svojim vernicima. Prema tome, kod protestanata nema nikoga, s kim bi se moglo nešto utanačiti, pošto niko nema prava drugome propisivati šta treba da veruje.

Papa je brzojavno poslao novom predsedniku Kenediju prigodom nastupa njegove službe čestitke i blagoslov, a dosadašnjem predsedniku Dvajtu Ajzenhaueru tople pozdrave. Džon Kenedi je prvi katolik na predsedničkom položaju u SAD. Kardinal Kušing došao je na svečanost preuzimanja službe iz Bostona u Vašington.

Bečka nadbiskupija ima posebni finansijski plan za 1961 godinu. Svi izdaci prema proračunu iznose 118 miliona šilinga. Trećina po prilici otpada za personalne izdatke, drugo za izgradnju i popravku crkava, župnih dvorova i ostalih crkvenih zgrada kao i za dobrotvorne svrhe.

Berlinski kardinal Depfner je krajem januara držao u franjevačkoj visokoj školi Antonianum u Rimu predavanje »Sveti Pavle i rimsko prvenstvo«, povodom 1900 godišnjice dolaska apostola naroda u Rim. Apostol Pavle je bio borac za odvažno prilagođavanje potrebama vremena. Poslanstvo apostola Pavla u rimskoj crkvi sastojalo se da je dao Petrovom upravnom prvenstvu i jedinstvu nutarnju dinamičnost i plodnost. Tako treba i danas spojiti sporost i uzanost rimskog upravnog aparata sa dinamičnošću apostola Pavla, kako bi uvek iz dubine teološke misli klijao svež verski život. Za biskupe je isti kardinal kazao da nisu obični podređeni rimski činovnici, nego nose samostalnu odgovornost i položaj biskupa kao naslednika apostola. Biskupi su po prirodi svoje službe pozvani da na općim saborima ulože od Boga podeljene darove u korist cele Crkve.

U međunarodnoj katoličkoj esperantskoj reviji »Espero Katolika«, koja izlazi u Hagu u Holandiji, izlazi esperantski prevod Svetog pisma novog zaveta u nastavcima. To su delo obavili svećenici i teolozi tog pokreta pod vodstvom isusovca Vanemakersa.

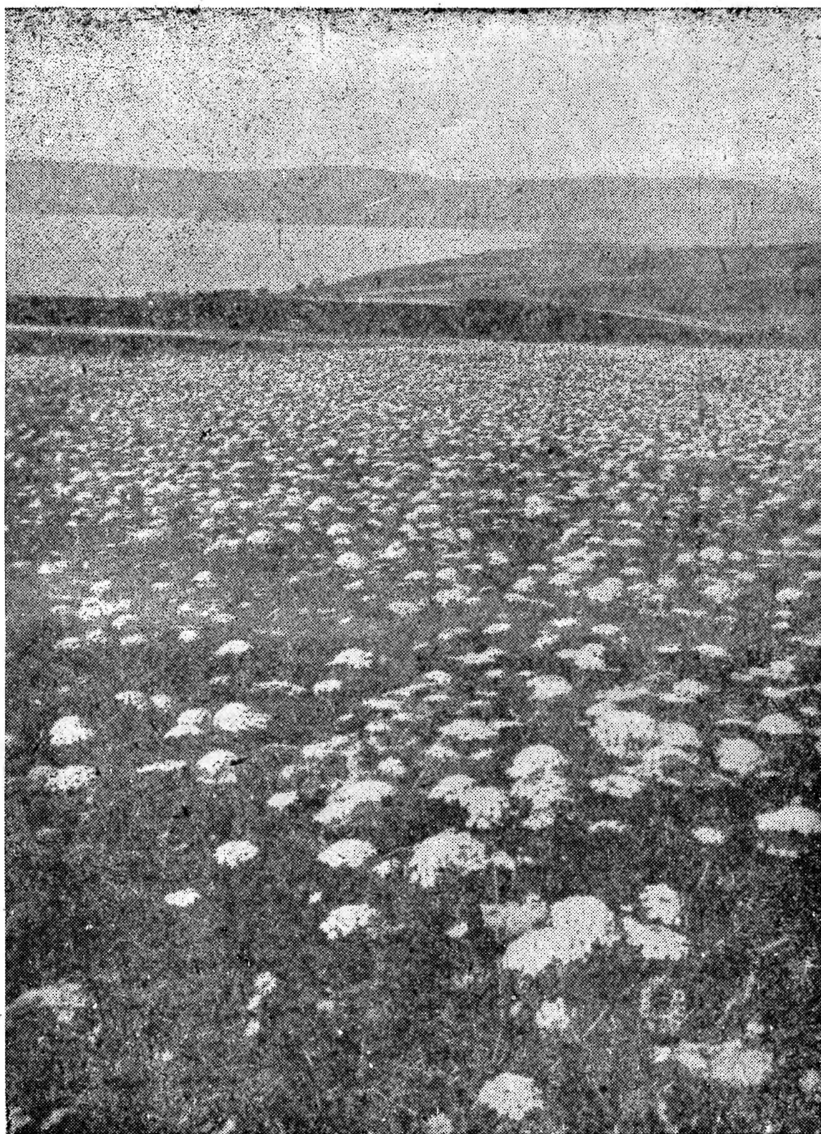
Dopisni kurs. Katolički ured za informcaije u Pretoriji u Južnoj Africi vodi dopisni kurs s onima koji žele da se upoznaju s katoličkom naukom, a da im ne treba kazati svoje ime. U nizu od 15 lekcija upoznaju se sa glavnim katoličkim verskim istinama. Mnogi kursisti su se posle obratili na katoličku veru te priznali da ih je svršeni kurs na to potaknuo.

Austrija ima 307 katoličkih škola sa 37000 učenika. Samo u Beču ima 90 takvih škola sa 13000 učenika. Katoličke škole prištede državi godišnje 152 miliona šilinga.

Austrijska katolička omladina skupila je 1,1 miliona šilinga za podizanje jednog sela za katehiste u istočnoj Africi. Kako je novčani iznos veći od predviđenog plana, to će se plan dopuniti i usavršiti.

Generalni opat mehitarista u Beču nadbiskup Mesrop Habozian slavio je 12 II 1961 zlatomisnički jubilej i 30 godišnjicu službe opata nadbiskupa. On je Jermen rodom iz Turske, ali je već kao 11 godišnji dečak ostavio domovinu u koju se nije nikada više povratio. Tokom svog bogatog života obezbedio je mnogim svojim sunarodnjacima vlastite crkvene prostorije, tako u Budimpešti, Bukureštu, Plovdivu, Bostonu, Los Angelosu i Kairu.

Novi duh. Grčki pravoslavni monah Amfilokios je osnovao novu granu istočnih ženskih monahinja. Njihov se duh mnogo približio zapadnom. Redovnice se uz pobožne vežbe bave odgojem siročadi, katehezom male dece i ženske omladine kao i vezenjem. Imaju tačan dnevni red. Svećenik im dolazi subotom i nedeljom kao i u velike blagdane da im služi misu. Žive u manjim zajednicama na Patmosu 15, na Rodosu 17, u Kalimnosu 15.

Gora Blaženstava sa Genezaretskim jezerom

UREDNIKOVA POŠTA

A. N. Pitanje: *Kako je mogao Bog blagosloviti patrijarha Jakova, kad je prevarom i laži dobio blagoslov od oca Izaka?* Odgovor: *Ni Esav ni Jakov nisu bili sveci. Možda je bio Jakov uprkos počinjenih greha bolji od Ezava, koji nije cenio vrednosti prvorođenstva. Bog je preodredio Jakova za nosioca Božjih obećanja, ali ga je za njegove grehe kažnjavao. Morao se mnogo potucati po svetu i u svojoj obitelji doživeti mnogo razočarenja i žalosti. Bog je i ostaje neizmerno pravedan koji dobro nagrađuje, a zlo vekom kažnjava. Svi se računi ne isplaćuju na ovom svetu. Treba izdržati i verovati.*

M. M. Odgovor: *Do sudnjeg dana nalaze se u paklu samo đavoli i duše prokletnika. Otada će se prokletnici mučiti u svojim telima. Ako se ne plašiš teških greha što njima vređaš dragog Boga, onda neka te zadrži od njih strah pred paklom.*

J. L. Odgovor: *Svoju ljubav prema bivšem župniku i sadašnjem biskupu ćete najlepše pokazati da ostanete verni i odani Kristu i Crkvi. Ne treba pesama.*

O. M. Odgovor: *Neki se čitatelji interesuju za hodočašće u Svetu zemlju odnosno Lurd. Sa crkvene strane se takvo hodočašće sada ne priprema.*

R. P. Odgovor: *Na uredništvo je sti-gao veći broj pesama sa raznih strana, ali ih ne možemo priopćiti, pošto većinom ne odgovaraju.*

N. M. Pitanje: *Zašto je greh ljubiti se sa mladićem?* Odgovor: *Šesta nas Božja zapoved obavezuje na čist život. Udovoljavanje polnom nagonu dozvoljeno je samo u valjanom braku, izvan toga uvek je težak greh. Ljubljenje između mladića i devojke izaziva bludne strasti. Mladić i devojka koji nemaju strahopočitanja pred telom svog bližnjega, na vrlo su opasnom putu da sebe i bližnjeg upropaste.*

G. K. Pitanje: *Da li je razlika između greha i nemorala?* Odgovor: *Samo po sebi nema razlike. Nemoral je zapravo svaki prestupak protiv moralnih zakona. U svakodnevnom životu, međutim, taj se izraz često upotrebljava samo za grehe protiv šeste Božje zapovedi.*

O. Kvirin Orlić *iz Cavtata izdao je sledeća muzička dela: 1) Missa VIII (De Angelis) lagana pratnja, cena 60 din. 2) Requiem — Koralna misa — lagana pratnja, cena 60 din. Zbirka 13 pjesama Gospodnjih, Bl. Gospe i svetaca. Cena 200 din.*

Dr Jerko Bakotin, prof-svećenik, Zadar, Vranjanina trg 1, izdao je dve knjige: »Djevojka na izvorima svijeta« i »Mladoj zaručnici«. Cena prvoj knjizi 500, drugoj 400 din. Naručuje se kod pisca. Knjige će vrlo dobro poslužiti dušobrižnicima i devojkama.

K. B. Odgovor: *Dosad nije poznat nijedan delić originalnog rukopisa Svetog pisma. To nas ni najmanje ne čudi. Sveti pisci nisu bili bogati ljudi, da bi mogli pisati na najotpornijem materijalu. Te su se knjige čitale i upotrebljavale. Sasvim je razumljivo da su se istrošile i nestale. Drugo su razni spomenici na kamenu ili na pločama, kakvih ima u Orijentu dovoljno. I u vreme posle Krista mnogo je više očuvanih raznih starih povelja i darovnica, nego propovedi ili životopisa svetaca.*

S. M. Odgovor: *Ne znamo kada je Krist ustanovio sakramenat bolesničkog pomazanja. Spominje ga apostol Jakov u svojoj poslanici. Sve istočne crkve, koje su se tokom stoleća odelile od katoličke, imaju taj sakramenat. Bolesničko pomazanje samo po sebi nije nužno potrebno za spasenje, ali je vrlo korisno. Bolesnik koji je primio taj sakramenat katkada posle ozdravi, jer se svećenik u obredu samog sakramenta molio za njegovo zdravlje. Taj sakramenat oprašta i smrtne grehe onome koji se nije mogao ispovediti ako ima barem nesavršeno pokajanje. Teška je dužnost rodbine da svom ozbiljno bolesnom članu blagovremeno omogući prijem i tog sakramenta.*

Dr fra Ivan Glibović: Djeca kod Majke, *nabožne igre za Veliki petak i Uskrs s pjevanjem. Naručuje se kod županskog ureda Vrgorac, Dalmacija.*

M. U. Odgovor: *Za nas je vrlo dobro da nismo potpuno sigurni gde se naši pokojni nalaze. Ta neizvesnost nije kod svih jednaka. Stepen neprevarljivosti postigne se samo kod onih koje je Crkva proglasila blaženima ili svetima. Tako nas misao na pokojne uvek sili da se za pokojne molimo, da činimo dobra dela, da se ne prepuštamo lenosti. Vera nas teši da smo svi deca dobrog nebeskog Oca te da možemo mirne duše u njegove ruke položiti brigu za sebe i druge. Pitam vas: ko bi mogao podneti kad bi sigurno doznao da se najdraža osoba nalazi po njegovoj krivici u paklu? Bog već zna zašto je dobro da svega ne znamo.*

Popine nakane za mesec april. 1) Da bi Katolička Akcija i druga udruženja svetovnjaka izdašnom saradnjom u hijerarhijskom apostolatu srećno potpomogla nestašici svećenika.

SVIM PRETPLATNICIMA I DRAGIM ČITATELJIMA ŽELIMO SRETAN USKRS

BLAGOVEST izdaje Nadbiskupski Ordinarijat u Beogradu. — Odgovorni urednik: Dr Janez Jenko, konsultor. Uredništvo i uprava: Beograd, Svetozara Markovića 20. Tek. račun 101-704-3-533. »Srboštampa« Beograd, Zmaj Jovina br. 39 — Telefon br. 20-268.